
90

anys de la
DECLARACIÓ
VALENCIANISTA

1918
2008

90

anys de la
DECLARACIÓ
VALENCIANISTA

7 Pròleg

- 9 Cap al centenari de la Declaració Valencianista de 1918
David Joan García i Marí, president de l'ACV Tirant lo Blanc

11 Declaració Valencianista de l'any 1918

- 13 Declaració Valencianista
- 16 Base 1.ª Eduard Martínez Sabater
- 19 Base 2.ª Ignasi Villalonga
- 21 Base 3.ª Josep Garcia Conejos
- 23 Base 4.ª Eduard Martínez Ferrando
- 26 Base 5.ª Pasqual Asins
- 28 Base 6.ª Salvador Ferrandis Luna
- 31 Base 7.ª Maximilià Thous Orts
- 34 Base 8.ª Lluís Cebrian Ibor

39 90 anys de la Declaració Valencianista

- 40 Introducció històrica
Agustí Colomer
- 46 L'innegable aportació modernitzadora del valencianisme. L'exemple de la Declaració Valencianista del 1918
Josep Vicent Boira, Universitat De València
- 48 Redescobrir la Declaració Valencianista de 1918
Àngel Calpe
- 52 L'agenda del nacionalisme valencià: 1918-2008
Rafael Company
- 56 El valencianisme polític del segle XX i el País Valencià del segle XXI
Vicent Flor, Universitat de València

65 Nova Declaració Valencianista

- 67 Per un compromís polític valencianista en ocasió del XC aniversari de la Declaració Valencianista

69 Adhesions

1918
2008

DECLARACIÓ VALENCIANIST

CAP AL CENTENARI DE LA DECLARACIÓ VALENCIANISTA DE 1918

David Joan Garcia i Marí,
president de l'ACV Tirant lo Blanc

Guanya adeptes la percepció que el temps i la història es mouen més i més ràpidament cada dia. Els avanços tecnològics, la globalització econòmica, i la seua repercussió mitjançant els mitjans de comunicació ens fan tenir cada vegada més interioritzada aquesta percepció.

De tant en tant, però, hem d'aturar-nos per tal de no perdre la perspectiva, recapitular, prendre bé la referència de les fites que com a persones o com a col·lectius ens han constatat tant l'avanç com el sentit de l'avanç.

Al 1918 un grup de valencians, Eduard Martínez Sabater, Ignasi Villalonga Villalba, Josep Garcia Conejos, Eduard Martínez Ferrando, Pasqual Asins Lerma, Salvador Ferrandis Luna, Maximilià Thous Orts, i Lluís Cebrian Ibor, proclamaren la Declaració Valencianista.

Hui, 90 anys després, l'Associació Cívica Valenciana Tirant lo Blanc, juntament amb nombrosos col·lectius i personalitats, vol retre homenatge a aquells huit patriotes i prendre'n el testimoni i projectar-lo a les futures generacions de valencians i valencianes, per tal que fita a fita anem recurrent el nostre camí.

El nostre principal objectiu en aquest noranta aniversari ha estat una vegada més donar cobertura a una unió, o potser a la unió, de tots els valencianistes benintencionats que, procedents de tradicions diverses, han arribat a la conclusió que cal fer un exercici de responsabilitat i oblidar estèrils disputes del passat per tal d'ajuntar esforços entorn a la idea de l'enfortiment dels valencians i les valencianes com a poble, com a nació, com haurien volgut amb totes les seues forces els huit signants de la Declaració Valencianista del 1918.

Mirem cap al centenari de la Declaració i confiem que, continuant el treball de successives generacions de valencianistes, un segle serà temps suficient, no sols per tal d'adonar-nos compte que és millor ser elements actius dins la màxima "la unió fa la força", que elements passius de la no menys certa "divideix i vencerà", sinó també per tal d'obrar en conseqüència i posar en aquesta empresa tot allò que estiga en la mà de cadascun de nosaltres per tal de convertir aquest somni col·lectiu en una realitat.

Les commemoracions de les fites dels valencians, ja siga la Declaració Valencianista, el 9 d'Octubre, o la Batalla d'Almansa, han de ser una crida a tots, però molt especialment als qui ens sentim valencianistes, per tal d'avançar en el nostre projecte nacional. Cal anar un pas més enllà, i ja siga des de l'àmbit cívic, cultural o polític, cal estar més cohesionats, coordinats i il·lusionats amb aquest projecte obert, plural, integrador que ha de ser el valencianisme.

Cal finalment agrair a totes les persones que ens han ajudat a rellegir a la llum dels nous temps a aquests ja clàssics del pensament valencianista, perquè gràcies a ells podrem posar en valor el passar per tal de guanyar el futur.

Com deia adés, aprofite aquesta publicació per a retre homenatge als huit signants de la Declaració i amb ells, als homes i dones valencianistes d'ahir, de hui, de sempre. En som molts els que hem estat i estem en aquest encoratjador projecte i encara en serem molts més.

1918

DECLARACIÓ VALENCIANISTA

Declaració Valencianista de l'any 1918

DECLARACIÓ VALENCIANISTA

Les bases que la “Unió” i la “Joventut” valencianistes defensen, prescindint de les idees que’n atres ordens pogueren professar els seus components son estes:

1.ª El Pòble valenciá, integrat per els habitants de les tres provincies actuals, constituïx una fòrta personalitat social caracterizada per la possessió d’una llengua pròpia, per la seua modalitat racial, per la comunitat de història i de condicions econòmiques.

2.ª Esta personalitat, per el fet de la seua existencia i per la voluntat dels seus components, te dret a constituir un Estat amb el poder de donar-se ell mateix la seua forma i constitució. Esta es la fonamental reivindicació valencianista.

3.ª Reconeixem la compatibilitat del Estat Valenciá i la seua convivencia amb les demés regions i nacionalitats ibèriques dins d’una Federació Espanyola ó Ibérica, establint clarament la distinció de atribucions del Estat Valenciá i el Federal, i una consegüent divisió de la Hisenda per a cobrir les respectives atencions. Les funcions pròpies del Estat Valenciá deurán ser exercides amb plena soberania, sense cap intromissió extranya.

4.ª Sense prejudjar definitivament la divisió de estes funcions acceptém per el moment, la formulada en la Assamblea de Parlamentaris de Octubre de 1917.

5.ª Existint en Valencia, segons els territoris, dualitat de llengües valenciana y castellana, demaném la cooficialitat per a els dos idiomes.

6.ª Conseqüents amb la idea de respecte als organismes naturals, els municipis valencians fruirán de la seua autonomia, tenint el poder de constituir-se dins dels límits generals d’una llei municipal que procure, per a els ajuntaments la máxima eficacia tècnica compatible amb els principis democràtics.

7.ª Reconeixent les varietats locals dins de l’antic Regne de Valencia i conseqüents amb el criteri descentralitzador, el Estat Valenciá respectará les varietats provincials o comarcals, quan els respectius municipis les consagren per Unions o Mancomunitats entre ells.

8.ª El Estat Valenciá podrà mancomunar-se, per a fins concrets, amb atres Estats de la Federació, si hu estima convinent, conservant íntegra la seua personalitat.

La Correspondencia de Valencia

Dijous, 14 de novembre de 1918

MAPA LLINGÜÍSTIC

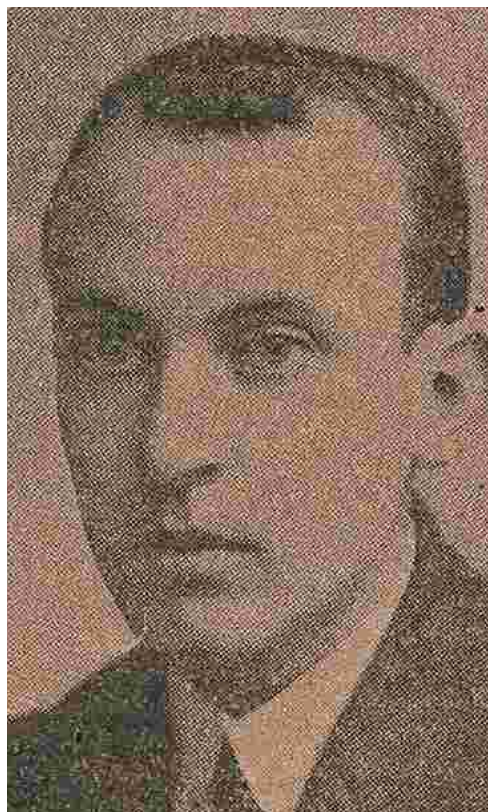
DE LES ACTUALS PROVINCES

CASTELLO DE LA PLANA VALENCIA I ALACANT

Aplec del Puig de 1917

Pasqual Asins

Miquel Tomas i Martí

DECLARACIÓ VALENCIANISTA

BASE 1.^a

Eduard Martínez Sabater

ESTE PRIMER PUNT de nostre programa és el fonament, la causa de tots els demés. Puix encara que les modernes teories de dret polític -que nosatros acceptem- afirmen que el sols fet de l'expressa voluntat dels ciutadans és prou per a reco néixer el seu dret de regir-se, els valencians no tenim que apel·lar obligadament a este moviment volitiu del poble. La naturalesa, la llengua, la Història, l'economia, la raça i les costums, perfilen i dibuixen amb tanta precisió nostre poble -compres en les tres províncies germanes d'Alacant, València i Castelló-, que seria ociosa tota explicació d'esta nostra primera afirmació, si no fóra perquè els enemics, volent negar-nos, ens parlen sempre de raça espanyola i esperit espanyol, per a donar unitat a 10 que mai l'ha tinguda.

La sola visió de la realitat ibèrica, ens posa de relleu, que no hi ha cap país en l'Europa que siga un aglomerat de gents i races tan distintes, tan propici a la federació. Per això, l'unitat homogènea d'una sola peça ha segut sempre impossible en Espanya. Tots els diferents intents que la història ha vist han fallat més prompte o més tard, perquè l'esperit de les distintes nacions ibèriques ha viixut, encara que l'unitarisme trata d'anular-lo. Sempre, per forta que siga l'opressió, rhentres un cos viu, no mor, el cor glatix calladament.

I en el gran solar ibèric." com reconeixen des de Graçian a Cervantes i des de Boscan a Marcel·lí Domingo, alguns cors de cossos vius glatixen penosament, però glatixen. L'etnografia i la psicologia dels pobles no es pot uniformar de real orde. La voluntat dels hòmens no fa desaparèixer els caràcters de les races. Per això, com diu Unamuno, el tipo español no se ha formado aún.

Ni es formarà. Perquè mentres perduren les montanyes de Catalunya, les prades de Galícia, les àrides planures de Castella, el cel emboirat i gris de Bascònia i els camps hermosíssims de València, hi haurà naturalment un tipa català, gallec, castellà, basc i valencià. Intentar crear el tipa espanyol, és tant com voler que el cel de València siga igual al de Bascònia, i que l'arenosa terra castellana produïxca els mateixos fruits que nostra horta incomparable.

No és possible. La naturalesa és l'imperatiu categòric que modela les nacions.

* * *

La personalitat valenciana existix. Heus ací nostra primera afirmació.

Clar està que alguns valencians de hui, motlejats espiritualment per Castella, els assustarà esta afirmació nostra, que ells negaran. Puix no obstant l'opinió d'estos migrats esperits, és una realitat palpitant que València física i espiritualment, té pròpies característiques que la diferencien dels demés nuclis ibèrics.

En primer lloc, la llengua valenciana, que parlen les tres quartes parts de la població ens diferencia notòriament del rest d'Espanya. Sobre tindre un mateix orige que la catalana i la mallorquina, encara adopta una modalitat dialectal més dolça, més suau, que la fa distinta a d'elles.

El poble valencià mai abandonà en absolut sa llengua ni de les cançons ni de l'ús familiar. Ella seguix hui tan poètica i vigorosa com en els temps passats. Cert és que la castellanitzada classe alta i la mitja, de cinquanta anys a esta part, escomençaren a mirar desdenyosament l'idioma propi. Mes, no obstant, esta classe alta no deixa d'usar-lo, encara que siga circumstancialment, ni un sols dia. I en els instants de passió, com en les hores de dolor, puja sempre a sos llavis castellanitzats alguna paraula valenciana.

¿Podem, puix, deixar de cultivar, netejar i fixar nostre idioma propi? No. Açò seria tindre castrada la intel·ligència i voler portar nostre poble a un suïcidi col·lectiu. Conservem l'estil del nostre poble, com diu Fichte. Ell és la vàlvula dels sentiments del poble. Perquè quan un poble no pensa en si mateix i

percibix la realitat a través d'un instrument d'expressió estrany, forja falsos espillismes, que acaben per anul·lar sos esforços volutius. Se pensa com se parla i se parla com se pensa.

Ortega i Gasset escrivia no fa molt: «Sólo bajo la especie de región influye la tierra en el hombre, la configuración, la escultura del terreno, poblada de .l'US plantas familiares, y sobre ella el aire húmedo o .l'eco, didfano o pelúcido, es el gran escultor de la humanidad. Como el agua da a la tierra, gota a gota, .l'U labranza, así el paisaje modela .l'U raza de hombres, gota a gota, es decir, costumbre a costumbre.» Blasco Ibañez, en el pròleg de la traducció feta per Constantí Uombart del llibre «Airíños da miña terra» «Airets de ma terra», de l'immortal Curros Enríquez, diu:

«La patria no es la inmensa y variable extensión de territorio que se cobija bajo una misma bandera y obedece al mismo gobierno; la patria es el municipio, es el pueblo donde nacimos, ellugar .l'agrado en el cual cada casa, cada habitante y cada piedra nos recuerda un momento de nuestra existencia. Al nombrar a España, esta palabra no despierta ningún eco en nuestro pecho, si la imaginación no hace mrgir ante los ojos del alma la silueta querida del lugar que presenciò nuestra llegada al mundo, y siempre que evocamos la imagen de la patria para entusiasmarnos con .l'US glorias o enardecernos con la consideración de .l'US peligros, la nacionalidad de que formamos parte, y que es conjunto de mil pueblos de origen distinto y costumbres diversas, queda relegada a segundo término, y en lugar preferente se destaca en luminoso contorno la tierra en cuyo seno duermen los propios antepasados la que recibió la caricia de nuestra caricia al mecerse, y la que sustenta a los .l'eres queridos figados a nuestra personalidad por los lazos de la familia y del amor.

Legítim, natural y lógic es, pues, que el valenciano y el gallego, el catalán y el vasco, el mallorquí i el asturiano, él que pertenece a f(na región con cardcter propio tan duradero, que tres siglos de centralismo absorbente no han conseguido borrar, no intente desconocer a .l'U !Hltria, no se valga de un idioma que, aunque nacional, le resulta extrallO, y para exteriorizar en forma sublime las impresiones de su alma, emplee, como fácil y conocido vehículo, el hablalque le enseñaron sus padres y la que a todas horas está acariciandosus oídos.»

Un poble és un repertori de costums. I ningú negarà que el poble valencià té un perfil característic. A pesar de que el país ha estat dominat sucesivament per múltiples races i pobles, el tipu valencià existix. És una perenne supervivència d'aquella Etnos-Ibèrica, ja reconeguda per Estrabó i Fest Avié. Només al remoure la corfa superficial de nostra terra, el llibre obert de la naturalesa valenciana nos mostra, en el subsòl, fulles tan demostratives de lo que diem com l'admirable «Dama d'Elx» i les pintures rupestres que decoren les parets de quasi totes les coves de nostres muntanyes. Aixina ho reconeixen mentalitats tan indiscutibles com el doctor Emili Hübner en sa obra «Corpus Inscriptioium».

* * *

Els interessos econòmics també lliguen els habitants de les tres províncies. Se pot parlar sense por d'una economia valenciana. Nostra privilegiada regió, que és un oasis al confí de la gran estepa castellana, produí tota classe de fruits. I l'enorme superproducció de nostra agricultura necessita franca exportació per a donar eixida al daurat fruit de la Plana i la Ribera; a l'arròs de la Albufera; a la pansa de Dènia; al vi de la part alta, des de Quart a Utiel; a la producció garrofera de la mateixa comarca; a la ceba, al cacauet, al cànem... I la floreixent indústria valenciana també dóna la nota típica del geni de nostra raça en els mobles, teixits, palmitos, licors, alfareria, curtits, fundició i conserves.

Ningú podrà negar que l'agricultura i el geni industrial de nostres hòmens han creat una comunitat

d'interessos, que és l'economia valenciana que íntimament relacionada amb l'estranger té condicions d'independència respecte del reste de la Península i camina amb passos gegantins cap a la seua integralitat, pel progrés industrial que va destruint l'exclusivisme agrícola i trobant noves formes d'activitat.

* * *

El poble valencià també està unit per una història pròpia que el caracteritza.

Ja baix la influència d'Abd Allah, en 799, quasi al mateix temps que el Papa Lleó III coronava Carlemany, València s'ereix seriament en regió independenta del Califat. Des de llavors, passant pel reinat gloriós d'En Jaume I, en què nostre reine entra a formar part de la confederació catalano-aragonesa, sempre ha gojat nostre poble de llibertat. Era precis que vinguera Felip V, en 1707, a venjar-se cruelment dels valencians, per a que perguérem aquest dret, que és lo millor del món. Beuter, Viciano, Escolano i Mossén Febrer són els principals cronistes de nostra història gloriosa.

Ella és l'espill de la vida valenciana. Quan perguérem nostra llibertat, perguérem també nostra història, perquè com diu Chamfort, «la història dels pobles sotmesos al despotisme no és més que una simple collecció d'anècdotes».

Des de llavors se'ns imposa el castellà, i la personalitat valenciana s'esmortix notòriament. Nostres clàssics són els clàssics castellans;

la llengua castellana és nostra llengua; nostra història és la història d'Espanya; els reis castellans són nostres reis; Covadonga, el primer crit de nostra reconquesta; el valencià, dialecte del castellà... En fi, Castella ens absorbiu. L'hivern gelava nostre esperit.

Mes com l'hivern no és la mort, sina la gestació d'una nova vida, la saba fecondíssima de l'esperit valencià esperava, dintre de la terra valenciana, la primavera gloriosa, que la faria esclatar en flors de patriotisme.

La primavera és arribada. Els valencians pensen ja en si mateixos i afirmen ses característiques. Prompte est dolç amor, que escomença en la família i acaba en la pàtria, ens tornarà viva i esplendent la nació valenciana i nostra pròpia pàtria Eloreixerà com els rosers en malg.

«La Correspondencia de Valencia», 16 de novembre de 1918

DECLARACIÓ VALENCIANISTA

BASE 2.^a

Ignasi Villalonga

NACIÓ O NACIONALITAT i Estat.

Estes són les dos idees bàsiques del valencianisme polític, la seua diversa interpretació, ¿a quants malentesos, a quantes suspicàcies i hostilitat~ no conduïx? Intentem aclarir-les.

Per als nacionalistes de tot el món és fonda la distinció del concepte d'Estat i de Nació. El primer se defineix com societat política organitzada per a la vida del Dret i per a promoure la pública prosperitat. És, per lo tant, una cosa producte de la voluntat dels hòmens, una cosa susceptible de formació i dissolució, d'augment o disminució. És una entitat artificial que pot abarcar una o varies nacionalitats o fragments d'estes nacionalitats mateixes. L'Estat d'Àustria-Hongria, abans de dissoldre's, abarcava diverses nacionalitats, i lo mateix passa hui en França, Gran Bretanya i Espanya, per eixemple.

La Nació, en canvi, és producte natural, espontani, determinat pel territori, la història, la raça, el dret, i sobretot la llengua, i com a conseqüència, la cultura. La nacionalitat és un fet que ve imposat des de temps remotíssims, i encara que vinguen conqueridors, Estats opressors, cataclismes socials, la nacionalitat se manté ferma com la roca. Les nacionalitats balcàniques, després de segles de dominació bàrbara de Turquia, han recuperat la seua independència i demostren tindre una forta personalitat.

Després de l'època del Feudalisme vingueren les grans concentracions dels Estats, amb l'entronització del cesarisme i del centralisme, per la influència del Renaiximent. I els grans Estats, que significaven un progrés sobre el feudalisme mitgeval, cometeren una gran injustícia, perquè no es formaren respectant les característiques de les nacionalitats que abarcaven, sinó ofegant-les per la imposició del nucli central. Ací en Espanya l'imposaren les lleis, el govern i la llengua de Castella, que es feu sinònima d'espanyola, com si les demés llengües ibèriques no ho foren també.

El poble valencià, més dèbil que el català, pergué el seu Dret. Portugal, unit a Espanya en temps de Felip II, es separà reinant el seu nét Felip IV; aixina ha pogut salvar les seues prerrogatives. És inútil pensar en que torne a unir-se, mentres no veja que en Espanya ha desapareguda la tirania central.

Espanya, no es cansarem mai de repetir-ho, en el rigurós sentit de la paraula, no és una Nació, és tan sols un Estat. Creu el Nacionalisme que comprén quatre nuclis racials: el galaic-portugués, el bascnavarrés, el castellà i el nostre, integrat per Catalunya, Mallorca i València. Estos nuclis vénen determinats per les llengües respectives, diversificades en formes dialectals.

Els nacionalistes front a la monstrositat legal que subjecta pobles distints a un sol estat centralista, oposen el famós principi:

Cada nacionalitat té dret a constituir un Estat independent o autònom. I com la ideologia vulgar deduïx que l'Estat ha d'ésser independent, no pensen els detractors que eixos Estats autònoms poden unir-se i constituir una Federació o Estat compost; Espanya, l'Espanya Gran en què Cambó somia.

Davant d'estos fets, ¿quina és la posició de València? La actual regió valenciana, per desgràcia, no presenta homogeneïtat en la seua constitució. Encara que l'element característic i predominant en ella és el valencià, una bona part d'ella, l'occidental, és castellana. Este cas és freqüent en tota Europa. Irlanda té una província, la de l'Ulster, on dominen els elements inglesos. Bohèmia enclou districtes de raça alemanya. Però esta manca d'homogeneïtat mai pot ésser pretext per a que els valencians continuen sotmesos al Centre.

El principi de les nacionalitats, segons els tractadistes moderns, com Cimbali i Rovira i Virgili, entre altres, ademés dels elements naturals que constituïxen la nacionalitat, posa com a determinant la

voluntat dels pobles. Ella és la que produïx el Fet de que una Nacionalitat esdevinga Estat. Per això en la Base segona de la Declaració Valencianista que comentem, s'atén als dos factors: el fet de l'existència i la voluntat dels components. Esta última regularà la forma del nostre Estat i els seus límits territorials. D'esta manera vindrà a resoldre's la qüestió de la dualitat en València. Bé separant-se la part castellana (per la seua voluntat), fent al revés del districte de Requena, que es separà de Castella i vingué a formar part de València, o bé integrant l'Estat valencià, podent fruir de la personalitat comarcal dins d'ell.

Podrà objectar-se a la demanda de l'Estat valencià que tenint València amb Mallorca i Catalunya fortíssimes intimitats històriques, totes tres devien de formar un sol Estat, segons el principi de les nacionalitats.

Creem nosatros que sense violentar este principi, poden en nostra comunitat formar-se diversos Estats a la manera dels Estats federats alemanys i d'alguns Estats de les repúbliques de Suïssa i Nordamèrica. L'exigència del principi de les nacionalitats és que no hi haja una Nacionalitat o part d'ella sotmesa a un Estat estrany, contra la seua voluntat.

La història de la Confederació Catalano-Aragonesa, ens mostra València com un Estat distint dels atres de la Confederació. L'únic llaç que els unia era la persona del Rei.

I és que València conserva una fesomia en la llengua, en les costums i en l'art molt peculiar, que li donen una personalitat inconfundible. I, sobretot, la voluntat del poble -factor decisiu, segons el principi de les nacionalitats- clarament imposa la decisió de constituir un Estat a part de Catalunya i Mallorca. Rovira i Virgili, en la seua «Història dels moviments nacionalistes», escrita en 1912, parlant de pancatalanisme, ho reconeix de pla i diu: «En la hipòtesi d'una solució federal València i les illes Balears constituïrien segurament Estats particulars de la Federació.»

Demanem, puix, un Estat valencià, no una Mancomunitat, denominació circumstancial, que es concreta a una mera descentralització administrativa; ni tan sols es contentem en ser un Cantó, denominació geogràfica, perquè volem significar que la nostra qüestió respecte a l'Estat espanyol és una qüestió nacionalista.

I eixe futur Estat, segons la Base, el volem dotat del poder de donar-se la seua forma de govern o Estatut, i d'exercir el poder legislatiu en la seua esfera d'acció. Este poder vindria confiat a una Assemblea o Parlament valencià, i además existiria un poder executiu, Consell o President elegit directament pel poble o per l'Assemblea. Estos devien ésser els punts que l'Estatut constitucional de l'Estat hauria de determinar i que de cap manera volem anticipar els valencianistes, respectuosos amb la democràcia.

Diem que esta Base és la fonamental reivindicació nostra, perquè en ella, presuposant que ètnica i filològicament estem relacionats amb Catalunya i Mallorca, demanem la constitució d'un Estat autònom, propi, per a demostrar el nostre respecte a la personalitat valenciana i la seua voluntat. Nosatros creem que esta fórmula esvairà molts recels i molts dubtes engendrats per suspicàcies d'uns i atres. Per lo demés, nosatros no renunciem a formar una comunitat de cultura amb les atres regions de la nostra nacionalitat, unides pel llaç de la llengua, ni fugim les conseqüències que este fet poguera portar.

«La Correspondencia de Valencia», 18 de novembre de 1918

DECLARACIÓ VALENCIANISTA

BASE 3.^a

Josep Garcia Conejos

JUSTIFICADA EN LES BASES anteriors la necessitat de l'Estat valencià, per a consagrar la personalitat de València, i reconeguda també 'existència d' atres pobles amb les seues respectives essències col·lectives que els definixen, donant-los personalitat i fesomia pròpies, arribem, per tant, a la conclusió de que dins de la Península Ibèrica, i més encara dins de l'actual Estat espanyol, existixen varies regions i nacionalitats.

No obstant, tots estos pobles, geogràfica, històrica i econòmicament, tenen una certa afinitat entre ells major que amb atres. A-xís ha sigut una volta la necessitat d'exportar minerals trets de la província de Terol la que ha creat una relació amb Aragó; el gran consum de teixits de cotó i llana, que ha creat una forta relació amb Catalunya, i atres tants casos que podríem citar, que vindrien a demostrar-nos l'afinitat de que abans parlàvem.

Arribem a tindre, puix, per una banda, el reconeiximent de la personalitat d'alguns nuclis amb els seus Estats, i per atra una afinitat material i espiritual d'interessos. Molts d'estos interessos són comuns a tots els nuclis, i per a la seua realització, la fórmula més pràctica i més adequada és una Federació Espanyola o Ibèrica.

Per mig de la Federació desapareixerien certs infundats recels i arribaríem a obtindre, dins de la unitat, la varietat que imposa la realitat.

A més de que esta Federació poguera ser cada volta més àmplia i arribar-se a una Federació de pobles llatins, europeus, etc., inclòs arribar a l'ideal socialiste; una Federació mundial.

Surten ara dos conceptes, que a voltes apareixen contrapuntats en el terreny de la polèmica política: Nacionalisme i Federalisme. En contra del primer surten els federalistes volent ser portadors del bàlsam de la prosperitat i benestar dels pobles.

Volguérem d'una volta definir completament l'un i l'atre. Amb poques paraules direm que el Nacionalisme és la substància, i el Federalisme la forma. És a dir, per a que existixca un Estat federal que puga regir diversos nuclis, pobles, regions o nacionalitats -qualsevulla que siga la paraula utilitzada- és necessari que aquells existixquen amb personalitat pròpia.

Necessitem primerament el reconeiximent d'estos Estats Regionals.

No és una novetat el Federalisme en Espanya; ja se va intentar la implantació d'una República Federal, i, naturalment, esta havia de fracassar, per les mateixes raons que fracassaria en el moment actual, si per mig d'una disposició legislativa, es declarara l'autonomia de totes les regions espanyoles. És necessari per a l'efectivitat d'este règim que en els pobles existixca un estat d'opinió i consciència, que els faça aptes per al seu govern. Aquell ensaig va ésser d'un estat d'opinió imaginari, i en la política, tot allò que no té fondes arrels, podrà en els primers moments enlluernar, però després fracassa. I açò hem d'evitar-ho; abans que tot hem d'ésser sincers. Anem primer a fer al poble apte i digne de regir-se a si mateix, i obtinguda la seua autonomia, podrà conviure amb una Federació.

Des d'este moment es trobem en los organismes que tenen que exercir ses funcions pròpies: L'Estat central federal i l'Estat valencià.

És a dir, la sobirania té que fraccionar-se en dos organismes. Ara bé, és necessari que deixem completament diferenciades les funcions pròpies de cadascú dels Estats central i federal.

Com a síntesi del criteri, direm que les funcions que afecten tots els Estats federals, com defensa nacional, diplomàcia, política social, etc., aquells Estats les transmetixen a la Federació, reservant-se totes les funcions que es referixen a interessos privatis.

Tot açò suposa la fraccionabilitat de l'exercici de la sobirania, perquè tant l'Estat federal en la seua esfera, com els altres Estats, són sobirans.

És oportú recordar en este moment la polèmica parlamentària que mantingueren en el Congrés Cambó i Maura, respecte a este fraccionament de la sobirania, en la qual mantenia Cambó el criteri oportuníssim de que lo interessant d'estes funcions és la intensitat amb què s'exercixquen, no el número de les que se concedixquen.

És criteri nostre, seguint els moderns principis de Dret polític, que les Cambres d'este Estat federal tinguen una vera representació dels interessos dels pobles federats, com també una diferència naixcuda de les diferents missions a portar a cap per cada una d'elles. Així el Congrés serà format per elements que porten amb la seua representació, la individual d'un cert número d'electors, en tant que el Senat serà format per representants dels Estats regionals o federats.

Venim reconeixent l'existència de dos organismes polítics, l'Estat central i l'Estat valencià que com a tals, han de tindre una vida pròspera i independent, per a lo qual necessàriament han de tindre els seus mitjós propis; és a dir Hisendes pròpies.

I en este punt es trobem amb dos teories completament opostes. Els concerts econòmics i la divisió d'imposts.

En el moment actual, en Espanya existix el privilegi dels concerts econòmics amb les províncies Bascongades i Navarra; no cal dir que, com a privilegi, són injusts i odiosos estos concerts) Però encara suposant fóra una disposició de caràcter general la que autoritzara a totes les regions el concert econòmic, este és anticientífic per la manca d'elasticitat de què adolix, essent la vera doctrina econòmica la divisió dels impostos, que permet una elasticitat gran.

És una prova esta de què nosatros volem una Federació espanyola forta i robusta. Com a mida egoista més ens convindria fer un concert per baixa quantitat i amb 10 seu compliment, quedara complida la nostra missió ciutadana amb l'Estat federal. Però no és eixa la nostra posició; volem que cada Hisenda compte amb fonts pròpies, suficients per a cobrir les seues necessitats.

Únicament, com a mida transitòria, podríem admetre el concert econòmic, quan este es fera per a molt curt temps; per eixemple, per un o dos anys, terme dins dels qual normalment varien poc les fonts de riquesa.

Com a remat a esta Base, sols cal remarcar més encara el criteri de que lo interessant és que les funcions pròpies de l'Estat valencià s'exercixquen amb una plena i absoluta sobirania, sense cap intromissió de l'Estat federal.

«La Correspondencia de Valencia», 20 de novembre de 1918

DECLARACIÓ VALENCIANISTA

BASE 4.^a

Eduard Martínez Ferrando

SEGONS EL NOSTRE credo polític, els Estats pertanyents a les diferents regions i nacionalitats ibèriques són els que deleguen una part de les seues facultats en l'Estat compost que inclou la supernació espanyola, establint així un règim de coordinació de sobirania que farà més robust el poder que a l'última assistix, lliure de l'acumulació excessiva de funcions que suposa el centralisme actual.

Ara bé; sent el nacionalisme valencià una col·lectivitat radical i governamental a l'ensem, en virtut d'este últim caràcter ha de ser oportunista, com ho són hui tots els governs dels Estats, tendint a la major eficàcia.

Els nacionalistes valencians accepten, per conseqüència, el programa de l'Assemblea de Parlamentaris en lo que es referix al règim autonòmic, sols, en principi, puix obra de les circumstàncies no pot satisfer per complet son ideal, i encara ens veiem més forçats a fer esta declaració, si considerem lo endarrerit que es troba el moviment, sobre tot en la regió, i els prejuïcs que s'han creat en sa contra.

Posats a delimitar els parlamentaris de l'Assemblea les funcions que havien de correspondre a l'Estat espanyol, li atribuirem les següents:

A.-Les relacions internacionals i la representació diplomàtica consular. La seua justificació salta a la vista, perquè els Estats que formen la Federació han d'estar interessats en la mateixa política exterior.

B.-L'exèrcit, la Marina de guerra, les fortificacions de costes i fronteres i quant es referixca a la defensa nacional. Depenent de la potència econòmica i de la població dels Estats federats la fixació de les forces de mar i terra, fàcilment es comprén que la suma d'ells, l'Estat espanyol, tinga esta atribució.

C.-La legislació penal i mercantil, comprenent en esta els establits en el títol primer de la Constitució. Donant la qualitat de nacional el fet de nàixer en u dels Estats que es federen, integrant un Estat més ampli espanyol, no manco s'explica corresponga a este el desenrotlló d'esta base.

D.-El règim aranzelari, els tractats de comerç i les Duanes. Estant encarregat l'Estat espanyol de la diplomàcia, açò ja inclou una política també comercial, mitjançant el perfecte coneixement de l'Estat espanyol de les lleis que regixen l'oferta i la demanda de la producció en cada u dels Estats federats.

E.-L'abanderament de navilis mercants i els drets i beneficis que concedisca. Son fonament és elemental, perquè composant els diversos Estats la Federació Espanyola, tots han de tindre el mateix pavelló i iguals prerrogatives.

F.-Els ferrocarrils i els canals d'interés general. Està indicat que corresponguen a l'Estat espanyol, atenent a la facilitat de les comunicacions entre els Estats federats.

G.-La legislació penal i mercantil, comprenent en esta el règim de la propietat industrial i intelectual. No pot estar més clar, pel que respecta al primer extrem, puix els delictes són en totes bandes els mateixos i han de merèixer igual penalitat, i per lo que es referix al segon, ja és sabut que en ningun ordre de la vida està més exigida la uniformitat que en el comercial, perquè la rapidesa informa les transaccions.

H.-Les peses i mides, el sistema monetari i les condicions per a l'emissió del paper moneda. Esta base tan raonable la comprendran sobretot els que coneixen l'estat anàrquic de nostra pàtria sobre el particular, el qual encara continua sent una causa de pertorbació en les relacions econòmiques.

L.-La reglamentació dels servicis de Correus i Telègrafs. Hauríem de repetir la mateixa raó exposada al tractar dels ferrocarrils.

J]. -L'eficàcia dels documents públics i de les sentències i comunicacions judicials. Corresponent a l'Estat espanyol la facultat de resoldre els conflictes entre els Estats federats, açò implica una potència reguladora

d'estos, per lo que constituïx una garantia major per a la fe que han de donar dels fets jurídics els citats instruments, el que sa força d'obligar emane d'aquell.

K.-Legislació social. Un principi elemental de democràcia aconsella que la condició de l'obrer siga la mateixa en tots els Estats federats, i atre d'ordre públic, que en les lluites entre el capital i el treball, l'Estat espanyol, al que assistix una autoritat més alta, neutral en les mateixes, impose les seues justes solucions per la coacció quan no es complixquen voluntàriament.

No obstant la declaració d'acceptar en principi el programa susdit, al nacionalisme valencià l'interessa fer des d'ara la salvetat de que no admitix aquesta Base en absolut, puix considerant la gran importància que té en l'actualitat el problema obrer, estima que serà millor en molts casos que corresponga als Estats federats la més encertada solució del mateix, pels diversos aspectes que pot presentar en les localitats, qual coneiximent perfecte més cap esperar d'aquells que de l'Estat central.

Les presents bases, filles del moment actual espanyol, tenen un caràcter merament transitori d'oportunitat i transacció; ni suposen el federalisme de Pi i Margall, que assignava dèsset funcions al Poder Central, ni la confederació de les Bases de Manresa, que li atribuïa tan sols sis, i és que el primer significa, segons el senyor Royo Villanova, la major descentralització de funcions dins d'un mateix poble - l'espanyol-, i la segona, per sa banda, establix que hi ha en Espanya quatre pobles distints: el galaic-portugués, el bascongat, el castellà i el català-valencià-mallorquí.

Vol dir que mentres el federalisme naix de la sobirania nacional, del dret, la confederació es basa en la naturalesa, en el fet. Comprenent-se ara molt bé, per què l'insigne i malhaurat Azcarate, jugant les Bases de Manresa, afirmava que constituïren un sistema ultrafederal.

Més clar, per l'Estat compost federal ocorreria que tots els pobles espanyols tindrien els mateixos poders regionals, i aquell iguals prerrogatives respecte d'ells; és un organisme, puix, més proper a la «geometria» dels nostres polítics castellans i castellanitzats. En quant a la confederació íntegra, quasi el sistema contrari, totes les nacionalitats i regions ibèriques posseïrien diverses llibertats, així com serien diferents les facultats de l'Estat compost en relació a elles, per tant, representa quelcom més avingut amb la realitat i la vida, qual ritme no és uniforme. Açò no exclòix que la confederació puga comprendre vàrios Estats en el cas dels federats.

D'ací que alguns parlamentaris que no serien amb certesa catalanistes, més partidaris d'aquell que d'est, buscant una finalitat pràctica i coneixent bé tota la realitat de la vida espanyola, tan sols acceptaren temporalment el programa de l'Assemblea, puix entenien que les atribucions del Poder Central devien extendre's a atres matèries.

Tot perquè la capacitat política i social -sense afalacs i menyspreus per a ningú- per a regir-se autònicament les nacionAlitats i regions espanyoles no és la mateixa: València no està en el mateix cas que Catalunya i Bascònia, ni Castella i Lleó en el de València. Per tant, hui el programa de Pi i Margall resulta tan antiquat com el del senyor Vazquez Mella, amb les seues Bases de un regionalismo español, perquè no veuen el tipu particular de cada regió, establint, per açò, un mateix patró per a totes, és a dir, valga la paradoxa, un «centralisme regionaliste».

Per a l'enfermetat espanyola, el federalisme representa l'específic de la medecina, i la confederació la recepta, i saben perfectament els metges que és més científica i eficaç la segona que el primer, perquè este no té en compte en sa generalització la intensitat de la dolença del malalt, mentres que aquella l'ataca en proporció a l'estat del pacient.

No fa molt de temps que un redactor de «La Publicidad» interrogava el senyor Cambó, sobre si els nacionalistes catalans acceptarien el programa de Pi i Margall, contestant-li: «Home, a penes si ha passat temps des de l'any 76; això és com si jo em comprés un traje en un magatzem de robes fetes, podent-me'l fer a mida.»

Més els postulats de l'Assemblea de parlamentaris presenten, respecte de les autonomies regional i municipal, una flexibilitat de guant en la mà, per a adaptar-se al statu quo valencià, puix parla d' «acceptar l'organisme natural, regió, en aquells casos en què la voluntat de constituir-se es manifeste en forma adequada i les circumstàncies de sa formació oferixquen les necessàries garanties d'un perfecte funcionament».

Són tan elàstics estos principis, que ens permitiran preparar-nos poc a poc per a implantar-los, i encara millorar-los entre nosatros, tot d'una manera parcial, per a que arrelle sa bontat.

Així serà, no ho dubtem, perquè la propera concessió de l'autonomia a Catalunya ha de ser un gran esperó per a sacudir la inèrcia de nostres paisans, que amb semblant anunci estan, que no sabem lo que els passa. Haver seguit ses petjades i hui la tindriem també, però la tàctica dels polítics valencians consistí precisament, amb sa buidor i el seu sancho-panzisme, en fer com qui no les advertien, semblant ignorar que quan un poble té voluntat de viure, tard o prompte la imposa, i que el que es tomba a la bartola al sol, no pot queixar-se.

Ja en el camí del penediment i de les grans aspiracions ciudad anes, cessen eixos continus repars sobre el nostre estat social en quant a educació i a cultura, lo dormida que està la ciutadania i la carència d'un ideal nacional que ens estimule, perquè això no representa més que l'oposició que es fa a tota propaganda generosa; si els anàrem a atendre, ni gojaríem de Sufragi ni del Jurat, dos institucions democràtiques que exigixen en general un major nivell de cultura que l'espanyol, i que sagrades en sos fins d'expressió de la voluntat i de la justícia popular, estan reclamant una depuració en son exercici, que sols vindrà quan milloren les costums; mentre s tant digam amb els antics; Abusus non tollit usum.

Lo mateix cal pensar respecte de l'autonomia. En la lluita empenyada en el món entre la democràcia i la competència, puix aquella bastantes vegades, per desgràcia, porta a les corporacions públiques persones ineptes, quan no immorals, el principi autonòmic evitaria en gran manera este assot de nostra pàtria. Els valencians considerariem que teníem ja la responsabilitat de la nostra gestió, que ens mirava Espanya i el món sencer, i que, además, les nostres reclamacions careixien en endavant d'última instància en Madrid, i allavors nostres més dignes conciutadans se'ls voria apressar-se a la defensa, els mateixos que escrigreren «¡ V alencianos con honra!» y «Pena de muerte alladrón», i custodiaren en la revolta la Sucursal del Banc d'Espanya, donarien la cara, agranant de nostres organismes provincials i municipals la plaga dels polítics d'ofici, atents al seu profit personal, en dany del benestar de la comunitat.

Es vorà, puix, com el problema de València, com el de tota España, no és sols de ciutadania, com diu Maura, sinó d'organització també, segons opinió de Cambó, i ja reconegué Cànovas, sense dubte pels factors geogràfics, històrics, jurídics i llingüístics d'Espanya, que donen una particular idiosincràsia a ses regions, al redactar la vigent Constitució del 76, l'existència en ella d'una atra «interna».

«La Correspondencia de Valencia», 24 de novembre de 1918

DECLARACIÓ VALENCIANISTA

BASE 5.^a

Pasqual Asins

TANT S'HA PARLAT -recentment- sobre la qüestió de l'idioma, tant s'ha escrit sobre este matís essencial de la personalitat dels pobles, que, ara, a l'acusar la personalitat social de les actuals províncies valencianes i com resultat del seu anàlisi formular unes bases en les que s'afirma el dret que tenen, pel fet de la seua existència i la voluntat dels seus components, a constituir-se en Estat, ens creem relevats de fer l'apologia de la llengua valenciana. No creem que hi haja aleshores qui, equilibrat, desprovist de tota passió, al tractar de la constitució d'un Estat valencià s'atreveix a negar l'oficialitat de la llengua valenciana en este Estat, perquè una demostració d'esta mena no vindria a provar més que la insuficiència tècnica d'aquell que plantejara la qüestió i el seu desconeixement absolut dels moviments nacionalistes de tots els països del món. Perquè la llengua -per fer mes plàstiques i assequibles nostres paraules-, és -com deia el Herder- solidificant els valors quantitatius, l'ànima mateixa dels pobles feta visible i tangible. I a un Estat valencià que li mancara la suma dels valors espirituals -junt als materials- de la nostra terra seria una mena de joguet -per aprimar més l'argument-, que es trencaria en les primeres mans infantívoles que el posseïren.

Tenim, puix, com resultat, de l'anterior afirmació, perfectament delimitada, la qüestió de l'oficialitat de la llengua valenciana. Ara bé; la realitat ens planteja un problema transcendent per a la constitució d'un Estat valencià amb les tres províncies valencianes actuals. Les tres províncies valencianes actuals són bilingües. ¿Com es resol este problema que ens planteja la Naturalesa?

Hem fet un estudi acurat de tots els pobles que formen les actuals províncies valencianes, hem mediat la seua extensió superficial, hem examinat el seu nombre d'habitants. Hem separat els pobles de llengua valenciana dels pobles de llengua castellana, i el resultat d'este examen ens ha convençut de que hi ha una majoria definitiva d'habitants que parlen el nostre idioma sobre els que parlen l'idioma castellà. Analitzem. El lector amable i curiós podrà acompanyar-mos en el nostre anàlisi, tenint al davant l'estadística que publiquem.

De 24.745'57 quilòmetres quadrats que té la superfície total de les tres províncies valencianes, 15.359'35 quilòmetres quadrats són de terres de parla valenciana i 9.386'22 quilòmetres quadrats de terres de parla castellana, i de 1.641.139 habitants qlif' tenen les esmentades províncies, 1.300.388 són de parla valenciana i -W. 751 de parla castellana. ¿És prou significativa la majoria dels de terra valenciana? Puix encara extremarem més el nostre anàlisi, puix si deduïm dels pobles de parla castellana la Meseta de Requena i Utiel, que suma un total de 1.503'66 quilòmetres quadrats, amb 39.577 habitants, per no ser valenciana, puix fins al segle XIX fon de Castella, i quan la seua aneixió a València féu constar la seua protesta el cronista de Requena d'allavors, pel fet de la seua castellanitat i per por -no coneixia bé aquell senyor el nostre desinterés- a que fos absorbida econòmicament, resulta que les terres valencianes de parla castellana són en l'actualitat 7.882'56 quilòmetres quadrats i 301.174 habitants, i encara som generosos en la concessió, puix alguns pobles d'un llenguatge dubtós, però en els quals és evident la fonda influència del valencià, els hem adjudicat a l'idioma castellà.

¿Com es resol este problema? De l'esperit mateix, de l'essència del nacionalisme s'extrau la solució àmplia i conciliadora: la cooficialitat per als dos idiomes. Per què aixís com és un absurde lo que alguns pretenen, ço es, que la llengua valenciana se sacrifique pel nucli dels de llengua castellana, seria una injustícia -reconegut el fet de l'existència d'este nucli- que la llengua oficial única fos la valenciana, i a més repugnaria al criteri nacionalista, que és d'àmplia llibertat i reconeixement de drets per a tots els pobles.

No és esta solució, tampoc, una novetat o un caprici. Estats hi han en la mateixa Europa -Bèlgica i el disgregat austre-hongarés, i posem estos com eixemple per l'oposta política internacional que han desenrotllat- bilingües, i no ha sigut la dualitat de llengües cooficials obstacle per a la mútua comprensió entre els components del mateix Estat, ni per al seu desenroll.

Tot açò com a justificatiu de la compatibilitat entre els components de les actuals províncies valencianes, que són de nissaga castellana, i per lo tant, parlen castellà, i els estrictament valencians, dins d'un mateix Estat. Però a més abundància, hem de confessar que aixís com nosatros no els neguem la justícia de compartir l'oficialitat de la seua llengua amb la nostra -justícia que ens és negada pels seus germans en l'actual organització de l'Estat espanyol-, com és potestatiu de la seua voluntat el separar-se, poden donar una més ideal solució al problema consumant esta potestat, puix en quant als atres pobles de nissaga valenciana que tenien la llengua valenciana com a oficial en l'època foral -Enguera, Oriola, Xérica, Sogorb i Aiora, entre atres- és opinió particularíssima nostra que per la força dinàmica de la cultura valenciana farien honor a la seua llengua natural, reivindicant-la esplendorosa en son cor i en sos llavis, en un esclat de pura valenciania.

«La Correspondencia de Valencia», 27 de novembre de 1918

DECLARACIÓ VALENCIANISTA

BASE 6.^a

Salvador Ferrandis Luna

EL PATRIOTISME, flor exquisita d'amor i de sacrifici, troba en el municipi sa primera concreció. El poble a on naixquérem, a on nostre esperit se formà baix la influència de les més hermoses afeccions, viu sempre en nostre cor amb una força indestructible. Les formes superiors d'amor patri, res valen ni suposen quan no estan fonamentades en este sentiment fort i dens cap al municipi. ¿Serà estrany, puix, que al recobrar sa consciència una coHectivitat nacional, torne els ulls cap al municipi, com l'home torna a son record després d'un fatal oblit?

Per això en estes hores d'una grandiosa transcendència per a nostra pàtria, en estos moments de les tristes expiacions centralistes i de les decisions definitives, posem com una de les més eloqüents acusacions contra el règim d'absorció que hem sofert l'estat abjecte en què s'ha tingut nostres municipis.

Mai malaiem prou una l·legislació municipal com l'espanyola, en la qual s'ha dit amb vilipendi dels pobles i amb despreci de sa llibertat, que «el ministro de la Gobernación es el jefe superior de los ayuntamientos» Art. 179 de la llei de 1877., com si estos foren dependents assalariats i no personificacions de la voluntat popular en son primer grau. Nostra condemnaió més rotunda, per als que amb el cinisme d'un invencible tirà, han escrit en la «Gaceta» «que el Gobierno hasta podía exigir de parte de los alcaldes una adhesión absoluta a su política» R. O. de 30 de setembre de 1880., per als que han dit, que els ajuntaments ereh dependències de l'Estat en l'orde econòmic R. O. de 8 de maig de 1893..

Puix bé, esta obra absolutista i despòtica que en l'orde municipal, no és més que el reflexe fidel d'un pensament polític d'absorció, característic de tota la vida espanyola, fatalment ha de ser derrocada amb el reinat del nacionalisme. La política de la naturalesa, que esta és nostra política, demana la sanció, el reconeiximent legal de la personalitat municipal i de sa soberania; lliure naix l'home i junts tots els l·legisladors del món, no el poden fer esclau; per a la llibertat naix queren els municipis i obra d'aquella deu ser sa emancipació.

Res poden témer, puix, els municipis del nacionalisme, síntesis la més grandiosa de totes les llibertats, zelosa vestal de tots els drets.

València autònoma, reservarà per als seus pobles i ciutats els seus més grans amors; beurà en ells les energies sempre inagotables de la raça i els dotarà de fórmules excelses de progrés i de cultura. Aixina, si junts Estat i Municipi valencians, conegueren la derrota, junts deuen viure també units per l'amor quan la victòria consagra la justícia de nostre nacionalisme.

Volem, puix, l'autonomia dels municipis, que no són per a nosatros meres creacions de la llei, sinó natural manifestació de la sociabilitat humana en els primers i més robustos graus de son desenroll, extensió nògica de la família i amb suficient soberania, per a suplir en tots els ordes de la vida la insuficiència individual. És, puix, per imperatiu de la naturalesa i no per graciosa concessió de nostres futurs poders, que els municipis valencians deuran de ser autònoms.

Per l'espontaneïtat del fet municipal, nostres municipis tindran la facultat de constituir-se lliurement, obedit els dictats de sa pròpia naturalesa. En una llei municipal nostra, no se podrà dir, com afirmava la Constitució de 1812, que se «pondría ayuntamiento donde convenga que lo haya», ni que aquells «se constituirían bajo reglas fijas y uniformes». Precisament aquella facultat de constituir-se lliurement els municipis, donant-se ells mateixos les regles de sa conducta, este dret de dictar-se a si mateix les normes de son govern, és lo que distinxiu un règim de franc autonomisme de qualsevol altre sistema legal, que reconeixent en principi la personalitat municipal, la destrueix després, amb apriorístiques i minucioses ordenacions de sa vida, amb les traves, recels i desconfiances de què rodeja l'actuació dels ajuntaments.

Perquè llevava als municipis la facultat d'organitzar sa pròpia vida i govern, perquè subjectava els

organismes locals a un pla detallat fins als extrems més secundaris, negava amb raó Goitia la condició d'autonomista al projecte d'Administració local del senyor Maura.

Nosotros, per lo contrari, volem que nostres ajuntaments s'autoorganitzen, puix creem que el problema autonomista tant residix en el lliure exercici de les funcions municipals, com en la lliure determinació de la constitució i govern dels organismes locals; per a estos volem, com ha dit Howe, «el dret d'adoptar sa carta al modo com el poble de l'Estat adopta sa pròpia constitució»; volem l'Estat municipal, puix creem, com Pollock i Morgan, que «la sohernnia en la ciutat residix en el poble que viu en la ciutat».

Ara bé, no hi ha que oblidar que no existix poder humà: qLI no trobe limitació en sa pròpia naturalesa i en les necessitats de l'interés general; l'autonomia individual se veu coartada pels drets de la societat; la mateixa sobrerania de l'Estat està determinada i limitada pel dret natural de la Humanitat. La sobrerania municipal ha de trobar també una fita en l'interés públic, que no pot ser perjudicat per la seua llibertat.

Garanties dels drets individuals de l'home, bases funcionals derivades de la naturalesa del fet municipal, límits de l'esfera d'acció econòmica dels municipis, tot açò deurà constar en la llei; en tot lo demés el municipi serà lliure per a reglar i ordenar sa vida desenrotllant els preceptes legals, el govern que lliurement elegixca.

Les línies generals que la llei senyale per al govern municipal, no deuran ser uniformes per a tots els pobles, en un règim d'autonomia valenciana. Perquè la realitat acusa amb eloquència una profunda diferència entre nostres municipis, derivada de la distinta complexitat de sa vida i de les vàries necessitats comunals que deuen satisfer-se aquelles normes deuran ser distintes per al municipi rural i per a l'urbà, per a la petita i la gran ciutat.

En Espanya, com digué Taine, referint-se a França, d'un colp, les tises llegendatives han tallat d'un sol patró, d'una mateixa tela, mils d'exemplars dels mateix vestit per a tots els municipis, quansevol que siga la seua talla; un Vestit massa estret per a la ciutat i massa ample per al poblet. En contraposició a este uniformisme, el nacionalisme valencià oferix un estudi científic de les condicions socials i econòmiques dels tipus més generals de municipis, per a acomodar a elles els preceptes de la llei.

En nostra futura llegendació municipal deurà constar també el procediment d'elecció del govern local, en aquelles poblacions a on per lliure albir seu, no s' establixca el règim de consell obert o de democràcia directa. Nostre nacionalisme aspira en este orde electoral, a que, a base del Sufragi universal, extensible fins a les dones que se troben en determinades condicions de capacitat, siga possible la coHaboració en el govern del poble, de totes les forces polítiques i socials, aixina com la pràctica del referèndum en les circumstàncies i condicions que establixca la llei.

Un sistema de self governament local forçosament exigix una Hisenda municipal autòctona. Díem en atra ocasió i ara ho repetim que de l'autonomia sense una Hisenda pròpia, es podria afirmar lo que de la llibertat individualista dia Vandervelde, que era la llibertat de moris-se de fam. I per a tindre una Hisenda forta, cal que se faça una perfecta separació de les fonts de tributació de l'Estat i del municipi, per a que este no vixca de les sobres d'aquell; cal que els impostos municipals siguen realitats tributàries i no fantasies per a cubrir, amb soles cifres, un pressupost d'ingressos ràpidament estudiat i aprovat; cal descarregar els municipis dels contingents provincial i carcelari, donant-li a d'aquell una estructura més científica i moderna; cal que el municipi se cree un patrimoni industrial, quals beneficis reduïxquen en lo posible els impostos. Ademés, hi ha que orientar les Hisendes municipals pels camins de la socialització dels pressuposts, amb l'aplicació de la contribució sobre millores obtingudes per la intensificació de la vida ciutadana i amb la creació de l'impost sobre la renda. Tot lo qual, dit ja per nosaltros en l'al·ludida ocasió, ho ratifiquem en esta hora de les afirmacions de nostre nacionalisme, afegint nostre desig de

que els municipis, principalment els rurals, puguen lliurement crear-se patrimonis immobiliaris que atenuen a on se done, una migradesa de matèria tributable.

És aspiració també del nacionalisme valencià la pràctica d'una política d'intervencionisme municipal, accentuant el caràcter públic de les empreses que exploten servicis comunals, fins arribar en determinades condicions de capacitat tècnica, a la municipalització d'aquells, aixina com també a la gestió per part dels municipis de fins de cooperació i assistència que avui se troben en mans de particulars, per absència de l'acció municipal.

Darrerament, quansevol que siga la forma i estructura de govern que els pobles trien per al règim dels seus comuns interessos, és indubtable que la concepció moderna del municipi exigix una gran especialització tècnica en els funcionaris que permanentment estan encarregats d'assessorar les decisions dels representants populars i de dirigir professionalment els servicis públics. Per això, en nostre pla de reconstitució local, no pot mancar la creació d'un Institut destinat a la formació tècnica dels funcionaris municipals; además, en esta institució se - deuran elaborar aquelles fórmules de govern que després els municipis duguen lliurement a la pràctica i estudiar amb criteri científic, els problemes d'higiene i demografia, construcció i embelliment urbans, d'educació i cultura, d'alimentació, beneficència i segurs.

Heus ací concretades, les aspiracions del nacionalisme valencià en orde a la política municipal:

1.ª Ple reconeiximent de la personalitat municipal, amb l'establiment d'un règim autonòmic que deixe lliures els organismes locals, no sols per a l'exercici de ses facultats pròpies, sinó també per a l'ordenació de les mateixes, organització de son govern i inversió de recursos.

2.ª Establiment d'un Estatut municipal valencià, en el que consten les línees generals, dins les quals podran desenrotllar lliurement sa actuació els organismes locals, amb un règim supletori per als distints tipus de municipis que la distinta complexitat de nostra vida local oferix i amb la facultat de completar i modificar les seues disposicions.

3.ª Establiment d'un règim electoral per a la constitució dels ajuntaments, que tenint per base els principis democràtics del sufragi en sa màxima universalitat, faça possible la coHaboració de totes les forces i organitzacions polítiques i socials.

4.ª Dotació als municipis d'un sistema científic d'ingressos, qut' amb la formació de patrimonis immobiliaris i industrials, robustixca ses hisendes i els done la suficient independència econòmica per al compliment dels seus fins.

5.ª Enfortiment de l'actuació municipal, per mig de l'exercici d'una sàvia política d'intervencionisme, que des de la severa fiscalització dels servicis públics, explotats per empreses privades, puga arribar en determinades condicions de capacitat tècnica, fins la completa i directa municipalització d'aquells i compliment pels ajuntaments de determinats fins de cooperació i auxili socials, realitzats avui per la iniciativa particular; i

6.ª Creació d'una institució cultural destinada a la formació tècnica dels funcionaris de l'administració local, i en la qual s' elaboren les fórmules més modernes de govern municipal.

«La Correspondencia de Valencia», 29 de novembre de 1918

DECLARACIÓ VALENCIANISTA

BASE 7.^a

Maximilià Thous Orts

SUAUMENT, COM EL que pot moure's amb llibertat absoluta, sense cap bagatge d'aparells de tortura, estem pujant la gloriosa escala que, fonamentada en l'incommovable base del reconeixement dels drets individuals, ha de dur-nos fins a la lliure restauració de nostre Estat Valencià.

És el primer graó d'eixa escala la personalitat de la família, organisme natural i fruit més immediat de la llibertat individual. Format el matrimoni per lliure albir dels contraients, ¿qui s'atrevirà a desconéixer el dret de la família, en el sagrat de la seua casa?

El segon graó és el municipi, societat de famílies voluntàriament formada; la mateixa llei de llibertat deu presidir la seua constitució.

Així ho reconeixem els valencianistes en la precedent base, cono seqüents amb la idea de respectar els organismes natupls i disposats a que tots els municipis valencians fruïquen la seua Autonomia.

Donem per implantada ¡ja! esta llei deslliuradora i admirem joiosos l'espectacle del territori valencià ple de municipis que constituïren lliurement llurs respectius ajuntaments, segons les seues necessitats: uns per gerència, atres per comissió, atres per sufragi universal directe i corporatiu, etc., etc., tots «dins dels límits generals d'una llei municipal que procure, per als ajuntaments, la màxima eficàcia tècnica compatible amb els principis democràtics».

Ara és hora de pujar un *tercer graó* de la gloriosa escala. I des de l'altura en què es trobem, a l'admirar el marvellós panorama de lo que fon Regne de València, i després de dos segles d'esclavatge esdevindrà novament lliure Estat valencià, un nou organisme natural se dibuixa ací i enllà, acusant línies perfectament delimitades.

Un poeta diria bells matisos d'un ric marbre, flors bledanes d'un pompós jardí...

Són les varietats locals, les comarques, apuntades per la naturalesa i siluetades pel constant treball dels hòmens que en elles viuen.

La comarca no es arbitrària creació del poder central. No ha segut dividida, classificada i titulada, pel capritxo d'un ministre. És organisme natural i espontani.

Inspirats per un mateix esperit valencià, parlant una mateixa llengua sentint-se tots germans en la llibertat de la pàtria, clar és que hi ha diferències entre els valencians que viuen enlairats al cim de la muntanya, els que s'acomoden en la vega i els que reposen en la platja, acaronats pels remors del Mediterrani.

Un nucli de municipis forma la comarca industrial; atre l'agrícola... I dins de l'agricultura esta comarca és productora d'arròs, l'atra exclusivament vitícola, la de més enllà oliera...

La mateixa llengua valenciana pren varietats fonètiques i dialectals en cada una d'estes comarques. Parlen més eixut o més dolç, segons la situació geogràfica.

La comarca no és un fragment de territori arbitràriament fitat pel centralisme. És entitat nadiua que té nom propi, no inventat ni reconegut pel Poder Central. Per a eixemple vos bastaran: en Va1ència, la Ribera; en Castelló, el Maestrat; en Alacant, la Marina...

Els valencianistes, conseqüents sempre amb el criteri descentralitzador havem de respectar eixes comarques i desitjar que els respectius municipis les consagren per mig d'Unions o Mancomunitats.

Just és que una comarca vitivinícola, per eixemple, puga crear i mantindre la seua escola enològica, aportar tota mena d'ensenyan-ces; organitzar la defensa contra el *mildew*, minvar els danys de les pedregades, per mutua ajuda econòmica.

Res d'açò interessa directament la comarca arrossera, que crearà també els centres tècnics que a ella més li pertanyen; ni a la industrial que voldrà i podrà tindre escoles especialitzades i enviar pensionats a l'estranger, o fer-se enginyers que revolten el subsòl cercant minerals, agricultors que deprenguen el cultiu de plantes tèxtils, artistes que ornamenten amb estil propi els mobles, els vidres, els teixits i la ceràmica...

Les mancomunitats de municipis, que no sols cuidaran de la cultura, sinó dels camins veïnals, i dels tramvies que naixquen i muiguen en la comarca, beneficència, policia, etc., descarregaran d'atribucions el Govern de l'Estat valencià, que més intensament podria dedicar-se a l'estudi i realització de tot allò que siga bé per a la Generalitat.

Ja estem oïnt com nos ix a l'encontre un centraliste, dient-nos que tot això pot fer-se dins de la vigent llei municipal.

No desconeixem que l'article 74 de la llei de 1877 -que encara disfrutem- dona atribucions als ajuntaments per associar-se, i que els articles 80 i 81 especifiquen la formació de Comunidades; arribant fins a dir que «el Gobierno de S. M. cuidara de fomentarlas y protegerlas por media de sus Delegados».

No vullc pedre el temps dient quina és i ha segut sempre la calitat d'eixos «Delegados». ¿Per a què, si tots els coneixeu i els seguiu patint encara...?

Lo cert és que la llei és lletra morta i els comentaristes nos expliquen la manca de comunitats per l'atràs del poble.

No és sols l'atràs. ¡És la por als «Delegados del Gobierno de S. M.»!

Els governadors desconeixen les necessitats de les províncies, vénen a fer política, i la major part de les vegades a fer diners. Els pobles viuen nugats al cacique, i este en contuberni amb el «Gobierno de Su Majestad».

¡Ai del que pretenga fer cultura, que és base de llibertat dels pobles...!

Anem més avant en nostre criteri descentralitzador i passem de la comarca a la província.

Però detingam-se a dir que la denominació de la Província es antipàtica des de la seua etimologia fins a la present realitat.

La Província és una divisió, classificació i denominació arbitrària. Filla d'una concepció mecànica de l'Estat és freda, inexpressiva, roda més gran o mes petita d'un complicat engranatge, que sols se mou a voluntat del Poder Central.

El territori d'una Província no és cl d'una comunitat d'hòmens del mateix esperit i idioma, si no el que dibuixà sobre el mapa la llapissera d'un ministre de la Governació, lo bastant capritxós per a destrossar a son gust la major part d'Ibèria o lo prou mal intencionat per a lligar en un mateix llaç gents de distint esperit a fi de paralitzar possibles moviments de protesta contra la tirania de l'absorbent política centralista.

A cada Província un Gobernador civil, un Delegado de Hacienda, un Jefe de Polida i cert nombre de batallons. Tot foraster sempre, és dir, ¡de fora de la Província! Eixa és la realitat.

Però cal dir que la convivència dels pobles que han format una Província durant prou anys, pot haverlos agermanat per la solidaritat en la desgràcia. I, en tot cas, mentres cada poble opta pel veí que més li agrade o convinga i voluntàriament s'incorpora al seu Estat, forçós és admetre i respectar l'actual classificació provincial que té en les Diputacions d'ara un organisme administratiu, deplorabilíssim en

la quasi totalitat dels casos, però que segurament milloraria quan els municipis lliures elegiren diputats sense por al cacique, ni a la represàlia del poder central.

Llibertat i Autonomia per a les províncies, com la desitgem per a les comarques, considerant que la societat d'estes dóna vida a este nou organisme més immediat al govern de l'Estat.

Sustentant sempre el criteri descentralitzador, no cal dir que estem disposats a que tinguen nostres germanes Alacant i Castelló totes quantes garanties creguen necessàries contra la jabsorbència! que ja van denunciant per ahí els últimos abencerrajes del centralisme, desfrassats sota la capa d'un regionalisme posterior al triomf de Wilson en la guerra.

Suspiciàcies i recels, sembrats i cuidats pel centralisme absorbent, han tengut sempre separades les tres províncies germanes.

El centralisme ferroviari se n'ha cuidat molt d'arribar de Madrid fins a Encina i allí bifurcar les línies de ferrocarril: una a Alacant i atra a València. Debades havem intentat anys i anys -com pot provar-se repassant les col.leccions de periòdics- conseguir un ferrocarril del litoral que ens unira a Alacant, com ho estem amb Castelló, no per gust dels centralistes, sinó per la imprescindible necessitat d'unir Barcelona i València, segona i tercera capitals espanyoles, que havera segut monstruós deixar comunicades.

Per a que alacantins i valencians convixquen hi ha que anar a Madrid, a on lluny de les seues terres, se troben més germans, per la comunitat d'esperit acometedor i el mig d'expressió d'un mateix idioma.

Nostra declaració coral, franca, clara, terminant, de respecte a les províncies, com a les comarques, és crida amorosíssima per a nostres germanes. No nos ferix el recel que alguns nos tenen, perquè darrera d'eixe recel veem amb claretat meridiana la mà centralitzadora dels que crearen i mantingueren el provincialisme per a nodrir les sangoneres polítiques i burocràtiques que de les tertúlies de Madrid nos són enviades amb nom d'autoritat i no es deixen caure fins que no es troben ben fartes.

Per al desenroll de tot el pla de reivindicació és convinent respectar l'actual situació de l'antic regne de València.

Després, quan la llibertat guanye tots els organismes, cadascú pendrà lliurement el partit que més li convinga.

L'Estat valencià no ha de medir la seua potencialitat per la quantitat de quilòmetres del seu territori, sinó per la cohesió voluntària dels seus components.

Vinga amb nosatros qui nos crega dignes.

L'engrandiment de l'Estat valencià no ha de fer-se amb conquestes per mig de les armes.

La llum d'una cultura valenciana és l'únic imà que pot atraure' ns atres gentes, que voluntàriament nos oferixquen adhesions de territori.

«La Correspondencia de Valencia», 1 .de desembre de 1918

DECLARACIÓ VALENCIANISTA

BASE 8.^a

Lluís Cebrian Ibor

DE SA PRÒPIA substantivitat nacional arranca el dret a constituir València son Estat propi integrat per la lliure federació dels seus organismes comarcals i municipals.

Però tenint en compte que la missió a complir pels pobles no pot quedar reduïda a sa vida interior, 10 que valdria tant com aixecar-li a cada nacionalitat isoladores muralles de la Xina, els Estats propis, genuïns representants d'aquells, necessiten del lliure eixercici d'un atre dret natural: el d'associar-se amb atres per a reglar sa convivència i obrir nous horitzons a prolífiques energies.

Conseqüents amb aquest criteri, entenem que l'Estat valencià deu gojar la facultat de coordinar determinats fins seus amb els idèntics o correlatius dels demés organismes polítics, a fi de poder realitzar i complir la sagrada missió que li pertoca, com a part integrant de la Humanitat.

L'home, substantivament considerat, té facultats inviolables inherents a sa pròpia persona, i per damunt de tot dret positiu; els pobles o entitats naturals tenen drets consubstancials i primaris èncara que la viciosa constitució dels Estats de hui bròfega i imperativament els contravinguen.

Per això, tenint en compte sa pròpia naturalesa, se reconeix que l'home deu ésser lliure per a constituir-se dins de la plenitud de sa vida en Estat individual i en aquest son propi cercle és ser independent per a fer i obtindre sens merma de la dignitat humana i el respecte degut als demés hòmens. També les entitats polítiques naturals des del municipi fins les nacionalitats, i les federacions o confederacions que estes voluntàriament constituïxquen, deuen fruir d'aquell dret a donar-se sa llei i son Estat representatiu dins de l'ambient democràtic i orgànic en què justament deuen viure la totalitat nacional i la Humanitat.

Ademés d'aquest dret imperatiu, categòric, que declara l'home unitat independent, necessita este per sos minvats esforços físics i espirituals, de la cooperació dels demés agents d'iguals drets elementals i tendix espontàniament enmig de les circumstàncies i objectivitats que sobre ell pesen i el torcen o l'endrecen, a constituir i integrar cercles socials de diverses amplàries per acomplir, dins de cada u, finalitats harmònicament distintes. Del mateix moda i mitjançant iguals raons, en virtut d'eixe paraJ.1elisme existent en tots els ordres de la humana efectivitat, les nacions naturals, usant de son dret equitativament fonamental, deuen ésser lliures per a convindre unes amb altres noves formes socials polítiques, econòmiques, llingüístiques, etc., que els facilite el compliment d'aquests fins determinats.

A l'Estat valencià, orgue a on deu repercutir la substantivitat del nostre poble, essent esclat de son esperit, el volem amb la independència necessària per a arribar a l'associació, unió o mancomunitat amb altres Estats nacionals o regionals que perseguixquen idèntics i harmonitzables fins concrets. És a dir, que a banda de la participació que l'Estat valencià puga tindre en la federació espanyola o ibèrica segons consta en la «Declaració Valencianista», podrà federar-se o confederar-se amb altres Estats lliurement i sens merma de la pròpia personalitat.

Fóra follia pretendre que l'individu, pel fet de pertenéixer a una col·lectivitat nacional se vera privat del lliure eixercici del dret d'associar-se amb altres per a complir al mateix temps determinats fins coherents. De la mateixa manera i per idèntiques justificacions, les nacionalitats, o per millor dir, els Estats que d'elles naturalment surtixen, deuen gojar d'aquesta facultat, tant més quant els primers fruixen son dret al nacionalitzar-se de vegades baix una bandera estranya; 10 que tractant-se de nacions espontànies, tan sols pot entrevore's utòpicament en la llunyanfl. d'un esdevindre: quan l'equitat logre ésser objecte de veneració j trobe son mòlec internacional.

Aquest dret d'associació que reclamem per a l'Estat valencià deu ésser reconegut per la federació espanyola que es constituïxca, com a facultat inherent a cada nacionalitat que la integre. No és un

privilegi lo que estatuïm en la vuitena base de nostra «Declaració»; aspirem a la reivindicació d'un dret latent en tota personalitat individual o jurídica.

València, Catalunya, Balears i Rosselló parlen llengües germanes, filles a una de la fusió del llatí i l'iber, principalment, i sentint aquestes afinitats que les unixen, podrien cercar en l'esdevindre sa moderna harmonització; fóra prou aquest fi llingüístic per a que els respectius Estats se mancomunaren, obligant-se voluntàriament a crear organismes, gestar institucions i facilitar mitjos adequats a la més ràpida i eficaç consecució d'aquest fi concret.

València i Múrcia, perseguint un interès harmònic de caràcter agrícola i comercial, i a part de sa convivència política dins de l'Estat espanyol compost, podrien fer ús d'aquell dret i perseguir de mancomú aquestos fins concrets, sense mes punts de contacte que els genuïnament pactats.

Del mateix modo cabrien mancomunitats llimitades entre València i Castella o d'aquella amb l'Aragó.

L'exteriorització del sentiment societatari per part dels Estats nacionals, seria d'una importància innegable per la vida del món. Perquè hi ha que reco néixer que el desenroll dels pobles, com el de les essències individuals, necessiten d'una gran varietat de formes col·lectives aplicades amb tota idoneïtat i precisió. La vida és varietat; la passivitat i la mort és una sense facetes ni gammes: el centralisme xorc i uniformador, privant estes unions, talla les ales als pobles que «podrien volar alt i anar més llunt», i els espenta cap a la inacció i a l'esterilitat.

Per això nosatros, fervents enamorats de la vida, que és tota varietat, desitgem que els pobles se concreten i determinen lliurement informant-se com cadascú d'ells siga, i que mútuament troben ses afinitats i ses diferències, per a defensar-se remarcant-se amb este i agermanar-se i protegir-se amb aquelles dins de les esplèndides i fecondes entranyes de la Humanitat. Perquè la naturalesa humana, com la física, serà sempre més sàvia, i dona sempre als pobles millor guiatge, que la humana superbia aixecada fatalment sobre prejudicis i ambicions en detriment del progrés, de la veritat i de la justícia.

D'aquesta naturalesa exuberant, font abundosa, inagotable, de tota substantivitat, manà en la llunyania d'uns segles que passaren la nacionalitat valenciana, que un jorn se féu inconfundible. Però mestra tan sàvia no la isolà en essències: que fóra tant com rompre l'harmonia que inclou totes les coses per ella sortides al món de les realitats.

I més enllà de les fronteres valen-ianes, encara se determinen espontanis més amples nuclis humans, fitats per convergents característiques que agermanen els pobles fent-los concórrer a la unitat humana, sense perjudi de la policromia en què se manifesta sa harmònica realitat. Estos cercles, que quant més amples, són manco intens, carixen de cohesió política en la mida que determinen les nacionalitats naturals. Però és innegable que una força d'atracció els mena realitat, tendint a la germania dels pobles afins.

Més enllà de les pròpies fronteres valencianes reconeixem l'existència de cercles majors dins dels que se troba el nostre poble: cercles d'afinitats determinades per les característiques nacionals. Raça, llenguatge, dret, cultura, economia, geografia, etc..., són reconeguts factors nacionals.

La característica ètnica i la llingüística agermana València, més estretament amb les nacionalitats sortides de l'etnos ibèrica. Més enllà, aquestes característiques determinen una esfera més ampla, integrada per pobles amb concomitàncies de més baix relleu: la raça llatina. I seguint nostre camí cap a la unitat humana a través de sa diversa exuberança, trobem, dins de límits més dilatats l'addició de pobles de raça blanca, i si no s'aturem, l'ànsia d'un més enllà que tot ho resumixca se vorà complicada en el conjunt suprem, que es diu Humanitat.

La característica ètnica és el camí ferm per a aplegar a l'universalisme sens violència de la Naturalesa. En presència d'aquesta realitat, els pobles, fruit de son dret d'associació i seguint voluntàriament aquesta ruta, podrien conquerir una perfecta organització política universal.

Però simplicitat i problema són substantius que es repel·lixen; puix un problema, si deixa d'ésser complexe, deixa d'ésser problema, i l'organització política del món és evident que té tots els caràcters d'un gran problema excessivament complexe.

D'ahí que l'element ètnic, si bé és respectable i camí ferm per arribar per ell a l'universalisme orgànic, no pot negar la seua concurrència a les demés característiques nacionals i essencialment humanes, motivadores com la raça de diversos gronaments aprofitables.

El llenguatge, verb de les distintes formes de l'esperit humà, precisa d'una manera més clara quins són els cercles superiors als nacionals per damunt de la voluntat prejudicadora i albitrària.

També per son llenguatge, com per sa característica ètnica, se troba espontàneament emparentada la nacionalitat valenciana; en primer terme, amb les nacions purament iberitanes; després, amb els demés pobles naturalment llatins, i així successivament. És clar que una i altra essencialitat de son ésser li marca una via a nostre poble per a que este derrolle (sic), per la força de son voler, completament lliure i franc, sos primordials sentiments de germania.

Però les afinitats econòmiques i geogràfiques de vegades s'escabus sen o entremallen en perjudi d'aquells cercles fonamentals i permanents, amb tota la força de la seua circumstancialitat. I aixina veem el fet geogràfic apoiat per la injusta i envellida organització política actual, que permet l'existència dels Estats artificials, triomfar sobre la reivindicació ètnica i llingüística del Rosselló o de la Bascònia d'allà del Pirineu.

El fet geogràfic, i també la necessitat d'un major poder de defensa contra els Estats forts, determinen hui per hui l'existència d'un Estat federat o confederat hispànic. I en això estem conformes i unànims els nacionalistes valencians, perquè tenim ademés en compte l'obra humana que han parit els segles.

I a part de l'orde polític en el que l'equitat demana per als pobles el lliure fruit de son dret d'associació amb els demés de sa vida nacional demanem, com hem significat abans, el reconeixement de la capacitat jurídica valenciana per a que puga son Estat propi fonamentar l'existència d'unions o mancomunitats llimitades amb altres Estats gojant sa pròpia sobirania.

Perquè negar a les col·lectivitats naturals el dret d'associació equivaldria a posar llimitacions a les seues activitats progressives i ànsies d'agermanament internacional. En estes radica, i en l'exercici d'aquell dret fonamental, la possibilitat de l'existència d'una Confederació humana que permetrà en la llunyania del pervindre la democràcia i justa convivència de totes les nacions naturals que absolutament la integren.

Aixina s'ha pogut dir que res hi ha en aquest orde més essencialment universaliste que el nacionalisme.

«La Correspondencia de Valencia», 7 de desembre de 1918

1918
2008

DECLARACIÓ VALENCIANISTA

90 anys de
la Declaració
Valencianista

TA

INTRODUCCIÓ HISTÒRICA

Agustí Colomer

El naixement del valencianisme polític

El 14 de novembre de 1918, quan la Declaració Valencianista veu la llum, el valencianisme polític havia adquirit ja una certa maduresa, la que li proporcionava un moviment social nascut dècades arrere al recer del conreu literari. La Renaixença valenciana havia revitalitzat la literatura i la cultura valenciana. El *Calendari llemosí* (1875-1884), *Los fills de la Morta-viva* (1879) de Constantí Llombart, el *Llibret de versos* (1885) de Teodor Llorente, la convocatòria anual dels Jocs Florals o les visites als pobles valencians organitzades pel Centre Excursionista de Lo Rat Penat, són elements claus per a entendre un procés de retrobament comunitari que, d'un estat cultural, passa, al cap d'uns anys, a l'àmbit polític. I passa, com qualsevol moviment social, d'una manera coral. Així, per exemple, poc abans d'acabar el segle XIX, les primeres emissions de segells valencianistes denoten l'existència d'una sensibilitat compartida al voltant d'uns símbols —el Rat Penat, el Miquelet, les barraques de l'horta, els escuts provincials o la figura eqüestre del rei En Jaume— i uns delers expressats en lemes com ara “unió valencianista” o “regió valenciana, unió, llibertat, pàtria”. A hores d'ara desconexim qui va dur a terme eixa iniciativa però el fet que l'èxit de la primera emissió fóra reconegut, fins i tot, pel periodista que els qualificava d’*“antipatrióticos”*, és ben significatiu: *“A pesar de esto, ayer se despacharon buen número de estos sellos”* (*Las Provincias*, 20.XI.1899).

Però a l'hora de posar data de naixement al valencianisme polític, tots els historiadors coincidixen a fixar la del 7 de desembre de 1902, dia en què el doctor Faustí Barberà pronuncia a la seu de Lo Rat Penat el seu cèlebre discurs que, anys després, en 1910, seria publicat i ampliat amb el títol *De regionalisme i valentinlultura*. El doctor Barberà supera l'estat cultural de la Renaixença i entra directament en el terreny polític:

“Lo Regne valencià, per sa història i tradicions, està obligat a secundar lo moviment regionaliste; moviment que significa progrés i alvanç. Els valencians no podem oblidar que un cesarisme despòtic donà el colp de mort a nostres institucions seculares i a nostra autonomia en aquell malaït decret de 29 de juny de 1707”.

Faustí Barberà era una personalitat rellevant en el món de la medicina, un metge avantguardista, que havia viatjat per diferents països a fi d'investigar els últims avanços en matèria d'ensenyança per als sord-muts. Els coneixements adquirits, els exposà en un estudi que es convertí en un manual de referència per als col·legis de metges de tot Espanya. Fou fundador, també, de la *Revista Valenciana de Ciencias Médicas* i formava part del patronat i del comité de supervisió del sanatori de leprosos de Fontilles, inaugurat en 1909, on treballava colze a colze amb el jesuïta valencianista Carles Ferrís. Mereix la pena que parem l'atenció en el fet que el pare del valencianisme polític siga una persona pionera en el camp de la medicina i amb una vocació social inequívoca en favor dels més desfavorits. Faustí Barberà, un home cosmopolita, arrelat i compromés.

El discurs es pronuncia en 1902 i influeix en la creació de noves entitats valencianistes que actuen directament en l'àmbit de la política. Així, en 1904, es funda l'entitat València Nova, que fou presidida per Faustí Barberà. Esta entitat va convocar en 1907, l'Assemblea Regionalista Valenciana amb motiu del segon centenari de la Batalla d'Almansa i del Decret de Nova Planta. La iniciativa pretenia crear una Solidaritat Valenciana similar a la que es va crear a Catalunya en 1906. València Nova aconseguix que participen diversos partits polítics en l'assemblea, des dels carlins fins als republicans sorianistes. La participació d'estos últims produí les ires dels blasquistes, que encetaren una dura campanya contra l'assemblea des de les planes del diari *El Pueblo*. Després de diversos dies de conferències, foren aprovades unes conclusions que, entre altres aspectes, reclamaven l'autonomia per a la regió valenciana, la cooficialitat del valencià i el compromís de “preparar entre tots els partits i individualitats polítiques un pacte solidari en quant afecte

la defensa de la regió, salvant sempre el lliure criteri i lo programa de cadascú, mantenint no obstant relacions de consideració i respecte mutu." L'assemblea suposà una manifestació de la influència del valencianisme en altres esferes de la societat, més enllà de l'àmbit cultural; l'existència, almenys, d'un mínim comú denominador definidor de la valencianitat. Potser és este el tret més definidor del valencianisme: encara que no ha arribat a assolir quotes notables de poder polític, sí que ha sabut impregnar transversalment el discurs polític i institucional.

A finals de 1907, València Nova canvia de nom i passa a denominar-se Centre Regionalista Valencià. El seu esforç continuen adreçant-se a crear una Solidaritat Valenciana. Amb eixa finalitat, a principis de 1908 es reuniren delegats del Centre Regionalista, del Partit Catòlic Nacional, dels carlins i dels radicals "sorianistes". Les bases solidàries foren redactades, però el partit més fort, els republicans de Soriano, decidiren finalment anar a soles en les eleccions. Finalment, només el cap regional del carlisme, l'ontinyentí Manuel Simó, defensà les bases solidaristes, encara que no aconseguí l'escó. Pel maig del 1909, el Centre Regionalista va presentar-se a les eleccions municipals de la ciutat de València, amb tres candidats que, encara que no van obtindre l'acta de regidor, assoliren un cert suport electoral (entre el 7% del districte centre al 15% en el districte de la Vega, on el candidat era recolzat també per la Lliga Catòlica). En 1908, els jòvens més radicals del Centre Regionalista Valencià van fundar la Joventut Valencianista, la primera associació que es definí com a nacionalista i una de les dos organitzacions artífex de la Declaració Valencianista. En la seua directiva trobem noms que seran importants en la història del valencianisme; per exemple, el poeta Miquel Duran i Tortajada, Daniel Martínez Ferrando, Salvador Ferrandis Luna o Joan-Josep Senent Ibáñez.

La Joventut Valencianista va tindre un protagonisme ben significatiu en l'acte multitudinari d'homenatge a Llorente amb motiu de la seua coronació el 14 de novembre de 1909. Desenes de milers de persones es congregaren per a victorejar el patriarca de la Renaixença: monàrquics i republicans, centralistes i valencianistes... tots convergiren al voltant de la figura del llorejat poeta. Quan va concloure l'acte, el retorn del poeta a sa casa el va fer en un cotxe flanquejat per membres de Lo Rat Penat i de la Joventut Valencianista que començaren a cridar "Visca Llorente! Visca la llengua valenciana! Visca València lliure!". Els crits foren contestats amb "¡Viva España!" i "¡Viva Valencia española!". Anys després, Miquel Duran i Tortajada, recordava que, en acabar la jornada, Teodor Llorente quedà sol amb uns quants jòvens i els confessà emocionat que l'homenatge que més s'estimava li l'havia fet la Joventut Valencianista.

La Joventut Valencianista, però, deixà d'actuar en 1910 i tornà a aparéixer en 1914. L'entitat convocà l'Acte d'Afirmació Valencianista celebrat en el teatre Eslava de València el 26 de juliol del 1914, en el qual es convidava totes les forces polítiques i socials per tal que s'adheriren a un programa mínim basat en tres punts: l'oficialitat de la llengua valenciana, el reconeixement de la personalitat regional i l'autonomia administrativa. La Joventut Valencianista incidia de nou en la transversalitat del valencianisme. Buscava que eixe mínim comú denominador explicat en tres senzills punts fóra assumit pel conjunt dels actors polítics i socials valencians. L'acte va obtindre el recolzament dels carlins, dels conservadors de Maura, dels blasquistes i dels sorianistes. El valencianisme estava representat per la Joventut Valencianista de València, Castelló de la Plana i Barcelona, el Grup Regionalista d'Alacant i Nostra Terra de Castelló. Significativament, Lo Rat Penat no hi va participar.

Hem de tindre present que en eixos moments s'acabava de constituir la Mancomunitat a Catalunya, és a dir, un ens polític nou que agrupava i coordinava els esforços de les quatre diputacions provincials. Un referent que possibilitava la recuperació de l'autogovern. De fet, el 1914, se succeïxen els contactes entre les diputacions de Castelló, València i Alacant, per a estudiar la possible creació d'una mancomunitat,

encara que la perspectiva exclusivament econòmica dels plantejaments desdibuixava la unitat territorial valenciana. La diputació d'Alacant volia incloure també Albacete i Múrcia, i la de València també pensà en algun moment incloure Terol. Davant estes vacil·lacions, la Joventut Valencianista exigia en l'Acte d'Afirmació Valencianista la creació d'una "mancomunitat valenciana sols a base de les actuals províncies de Castelló, Alacant i València, unides per vincles sagrats i indestructibles de raça i llengua, oposant-se per tots els medis i amb enèrgiques i persistents campanyes a que la Mancomunitat de la nostra terra se constituïxca d'altra manera que no siga esta, que no siga Mancomunitat valenciana". Finalment, el projecte no arribà a quallar.

És curiós subratllar com el valencianisme ha hagut d'afirmar continuament l'espai territorial del país. En els moments en què es debatia la possibilitat de constituir una mancomunitat a principis de segle; en les campanyes proestatut d'Autonomia durant la república; o quan l'intent del *sureste español* a principis dels 60 del passat segle... sempre els valencianistes hem hagut d'invocar la unitat territorial, una dificultat afegida que no han tingut altres nacionalitats de l'Estat espanyol. Afortunadament, esta batalla ja ha sigut guanyada amb l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana. I allò que amb tanta naturalitat veiem en els mapes del temps o en els llibres escolars, i que conté una capacitat tan gran d'adhesió simbòlica –el perfil unitari de la nostra nació–, ha sigut salvat, en bona part, per la perseverança dels valencianistes.

Una altra de les accions més significatives de la Joventut Valencianista va tindre lloc en els Jocs Florals del 1915. El nomenament de José Estrada, polític conservador cordovés, com a mantenidor dels Jocs Florals va despertar la indignació dels valencianistes que boicotejaren l'acte amb crits de protesta només començà a parlar castellà el mantenidor. En 1917, la Joventut Valencianista es va presentar a les eleccions municipals i va obtindre uns resultats molt minsos.

També des de l'àmbit del valencianisme social cristià s'incidix en uns plantejaments cada vegada més reivindicatius amb actes com ara el "míting d'extensió valencianista" celebrat a Mislata el 6 de maig de 1917, organitzat per la redacció de la publicació *El Poble Valencià* (1917), dirigida per Josep Maria Bayarri. El fet que els oradors foren rebuts per les autoritats i la banda del Cercle Catòlic i que parlaren des del balcó de la casa de mossén Joaquim Martí Gadea, cèlebre lexicògraf renaixentista, davant "el poble sancer allí congregat", com diu la crònica publicada el 12 de maig, posava de manifest que el valencianisme estava arrelat a la societat i suscitava la receptivitat d'àmplies capes populars; una connexió que, anys després, en 1962, Vicent Badia veia en perill davant el risc que els valencianistes quedaren "isolats com a gentes estranyes, com a forasters a casa nostra" ("Variacions sobre el mateix tema", *Valencia Cultural* núm. 26)

La Declaració Valencianista

El 14 de novembre de 1918, el diari *La Correspondencia de Valencia* publicava en primera plana i en lloc preferent la Declaració Valencianista. Precedia a la Declaració un article a tres columnes titulat "Valencianismo". Tot seguit es reproduïen les huit bases del decàleg valencianista, que foren comentades, una a una, per diferents membres de les organitzacions signatàries en huit articles apareguts al periòdic esmentat entre el 16 de novembre i el 7 de desembre de 1918. Eduard Martínez Sabater, Ignasi Villalonga, Josep García Conejos, Eduard Martínez Ferrando, Pasqual Asins, Salvador Ferrandis Luna, Maximilià Thous Orts i Lluís Cebrian Ibor es feren càrrec cadascú d'un comentari.

Però la difusió del text de la Declaració anà més enllà de *La Correspondencia de Valencia*. En efecte, els diaris alacantins *La Región* i *Diario de Alicante* reproduïren les huit bases el 16 i el 18 de novembre,

respectivament. I l'any següent, amb el títol *El pensament valencianiste. Declaració oficial i comentaris*, la Unió Valencianista Regional editava un opuscle de 36 pàgines que reproduïa les bases i els comentaris.

Una primera dada que ens crida l'atenció és la capacitat d'incidència en la premsa que tenia el valencianisme polític en 1918. És ben cert que hi havia hagut diferents publicacions de caire polític, com ara *Pàtria nova* (1915) o *El Poble Valencià* (1917) –per no dir de les innombrables revistes literàries o de la receptivitat a la Renaixença de *Las Provincias*– però mai el valencianisme havia disposat d'una publicació diària de l'envergadura de *La Correspondencia de Valencia*. En efecte, esta capçalera, fundada en 1883, era el diari vespertí més conegut del cap i casal. Un diari d'orientació liberal conservadora que, pel maig de 1918, esdevé el portaveu d'Unió Valencianista Regional, fundada eixe mateix any en al mes de gener.

La Unió Valencianista volia aglutinar un valencianisme polític d'ampli espectre, al voltant d'un projecte regeneracionista de l'estat espanyol: l'Espanya gran propugnada per Cambó. Cambó era partidari de regenerar l'estat espanyol reconeixent els fets diferencials dels diversos pobles. Fou l'impulsor de la campanya *Per Catalunya i l'Espanya Gran*, que propugnava la constitució d'un estat federal ibèric, amb la inclusió voluntària de Portugal. La Lliga Regionalista de Catalunya s'havia fundat en 1901 com un partit monàrquic i de centredreta, que reclamava un estatut d'autonomia per a Catalunya. Com a solució de compromís, la Lliga acceptà la constitució de la Mancomunitat Catalana en 1914, entitat que agrupava les quatre diputacions catalanes i que estava presidida per Enric Prat de la Riba, membre de la Lliga, que era el partit hegemònic i ho continuaria sent fins a l'arribada de la República.

La UVR esdevé, per tant, un partit germà de la Lliga amb la qual compartix el deler per descentralitzar l'estat i procurar l'autogovern als diferents pobles hispànics. La germanor cultural, que des de feia dècades unia catalans i valencians, esdevenia també un factor de mútua simpatia, però que no es traslladava a cap mena de dependència o subordinació respecte de Catalunya. En efecte, conforme revela la Declaració Valencianista mateix, la singularitat de cada poble –el dret del poble valencià “a constituir un Estat” (base 2)– era la premissa. Des d'eixa singularitat, valencians i catalans coincidien en la voluntat de transformar l'estructura de l'Estat: “la compatibilitat de l'Estat Valencià i la seua convivència amb les demés regions i nacionalitats ibèriques dins d'una Federació Espanyola o Ibèrica” (base 3).

Però el naixement de la UVR no pot interpretar-se com una creació artificial, ex novo, de Cambó. La gent que integrava la UVR eren persones que havien estat vinculades al valencianisme polític des de feia temps: Joaquim Reig, Ignasi Villalonga, Vicent Tomàs i Martí... molts d'ells membres de la Joventut Valencianista. De fet, es fa ben difícil destriar la militància d'una o altra organització. Els valencianistes en un determinat moment s'adonen que el catalanisme moderat de Cambó és el que ha triomfat a Catalunya de la mà de la Lliga i volen imitar el model. La resposta del blasquisme fou contundent des de primera hora. Quan el gener del 1918 Cambó visita València els republicans es dediquen a boicotejar els actes amb crits de “*Viva España*”, “*Viva Valencia*”, “*que hable en español*”. Una tendència antivalencianista que ja venia d'anys arreu.

En el text de la Declaració Valencianista es deixa sentir també el context polític internacional, especialment la doctrina del president nord-americà Wilson sobre el principi de les nacionalitats. En efecte, el 8 de gener de 1918 el president demòcrata Thomas Woodrow Wilson presentà al Congrés dels EUA els seus 14 punts, que constituïen un programa de reconciliació per a una pau justa, on defensava el respecte a les minories, la creació d'una lliga de nacions i el dret de les nacionalitats oprimides per l'Imperi Austrohongarès i l'Imperi Otomà a constituir-se en estats independents. Tots estos punts serviren per a establir el Tractat de Versalles de 1919, que va suposar la fi de la Primera Guerra Mundial. Al recer,

per tant, d'eixe ambient internacional procliu al principi de les nacionalitats i de la política pragmàtica dels nacionalistes catalans, que havien assolit un cert autogovern en el marc estatal, els valencianistes redacten la Declaració Valencianista.

Però els valencianistes volen deixar ben clar que la seua reivindicació no és el fruit d'una determinada conjuntura política. Per això, *La Correspondencia de Valencia* en les primeres línies de l'editorial titulat "Valencianismo", que precedix el text de la Declaració, afirma:

"No es el ideal valencianista que en estas columnas defendemos casual incendio producido por una chispa desprendida de la espantosa hoguera de la guerra, ni brote surgido de la tierra al calor que le prestaron aires venidos de lejanos cuadrantes... Es árbol centenario que nunca dejó de vivir; ¡ni aún cuando las hachas de déspotas y usurpadores intentaron cortarlo a cercén y descastados valencianos gozábanse en la suicida tarea de arrancar los tiernos brotes antes de que nuevamente se elevasen lozanos sobre el suelo de la patria valenciana, esquilma y envilecida!".

L'editorial de *La Correspondencia de Valencia* vol subratllar que la reivindicació valencianista té una tradició al seu darrere i que els valencianistes són persones dignes de crèdit –"no son gente indocumentada, sino bien conocida por su nombre y por sus hechos, dignos del respeto y la estimación de las gentes honradas". La Unió Valencianista, encara que amb un perfil polític moderat, té un caràcter interclassista. Així, per exemple, Francesc Soto, qui durant la República seria regidor de l'Ajuntament de València per l'Agrupació Valencianista Republicana, escrivia sovint articles a *La Correspondencia de Valencia* sobre socialisme i nacionalisme i justificava la militància en la Unió en articles com ara "*Socialismo y valencianismo*" (20.VIII.1918):

"Dentro de la UV o simpatizando 'desde fuera' con sus principios, existe un grupo nacionalista y democrático que abarca desde el republicanismo conservador hasta las amplias y redentoras doctrinas de Marx. Este grupo sustenta la opinión de que el nacionalismo no es incompatible con la República –federal, se entiende-, ni con el socialismo que, según sus definidores en España, no es ni puede ser unitario. Nuestra situación en un campo donde coinciden elementos de derecha, está justificada. Aspiramos, todos, y ante todo, a reivindicar los derechos de nuestra nacionalidad, a recabar una autonomía tan amplia como sea posible dentro de la Confederación Ibérica, y mientras no consigamos esto, es tonto perder el tiempo discutiendo".

Les bases de la Declaració revelen un valencianisme reivindicatiu però pragmàtic. És un text, a més, sistemàticament ben construït. Hi podem distingir quatre blocs: plantejament conceptual (bases 1 i 2), relacions amb l'estat central (bases 3 i 4), règim intern (bases 5, 6 i 7) i relacions entre els estats federats (base 8). Amb independència de les reflexions que els meus companys realitzaran sobre la Declaració, vull parlar l'atenció breument en el plantejament al voltant del concepte de nació. Com hem vist, són les dos primeres bases les que incideixen en estos aspectes. La base 1 fa referència a l'àmbit territorial i als elements distintius de la personalitat valenciana. Estem, per tant, en el terreny de la naturalesa, dels elements objectius. Sobre este substrat actua la voluntat dels valencians per a fer efectiu el "dret a constituir un Estat" (base 2). Eixe dret constituïx "la fonamental reivindicació valencianista". Veiem, per tant, que els dos títols acreditatius del dret a l'autogovern són la personalitat preexistent (base 1) i la voluntat dels valencians (base 2). El valencianisme aposta per una concepció mixta objectiva-subjectiva al voltant de la qüestió nacional, que obri moltes possibilitats a l'hora d'esbossar un projecte nacionalitari per als valencians,

tal com es veurà anys després en algunes de les reflexions de la tercera via.

La lectura atenta dels comentaris originals a la Declaració Valencianista revela un nacionalisme possibilista, que és conscient dels recels que pot suscitar la seua reivindicació en les “províncies germanes” de Castelló i Alacant, i que no ignora els lligams històrics i afectius entre les diferents nacionalitats i regions que integren l'estat espanyol. És, per tant, un valencianisme allunyat de plantejaments maximalistes i amb una voluntat política d'articular un projecte assumible pels seus conciutadans. La Declaració mostra una voluntat integradora que vol compatibilitzar diversos espais de poder. Alguns d'estos espais són considerats pels autors de la Declaració com entitats naturals que exterioritzen diferents graons en l'escala de la sociabilitat humana –com ara el municipi, la comarca o la nació–, d'altres àmbits –com la província o la Federació Espanyola o Ibèrica– són tinguts en consideració, principalment, atenent a la realitat política fàctica del moment.

El naixement de la Unió Valencianista Regional i la publicació de la Declaració Valencianista suposen la consolidació del valencianisme com a moviment. És ben cert que, electoralment, el valencianisme continuava sense obtenir representació política, però l'existència d'una força que unira tot el valencianisme, dotada d'un mitjà de comunicació important, com ho era un diari, amb un mínim bagatge doctrinal, constituïa un pas avant en la història d'este moviment. A més a més, convé anotar també que l'obtenció de representació política en un sistema majoritari –com era el de la Restauració– és més difícil d'assolir que en un sistema representatiu. I els percentatges obtinguts pels valencianistes en el districte de València ciutat revelaven un cert recolzament en el cap i casal: en les legislatives de febrer de 1918 UVR trau el 10'9% i en les eleccions de juny de 1919, el 3'5%.

La vitalitat del valencianisme com a moviment social és perceptible també en la creació de diferents entitats. Així, per exemple, a finals de 1918 i al començament del 1919 es funda l'Agrupació Nacionalista Escolar, associació valencianista d'estudiants, a la qual pertanyen noms significatius del valencianisme com Francesc Almela i Vives, Vicent Tomàs i Martí o Maximilià Thous Llorens. La Joventut Valencianista, que fins el 1918 tenia tres delegacions a Barcelona, Castelló i València, en el període 1918-1921 crea delegacions a Alcoi, Alacant, Artana, Betxí, Benassal, Cocentaina, Nules, Ontinyent, Hortells i Paterna. També naix, encara que amb una vida efímera, la Joventut Nacionalista Obrera en 1921. Vicent Tomàs i Martí, nascut a Artana, estudiant de medicina a Barcelona i membre de la Joventut Valencianista, fou el propulsor del nacionalisme agrarista a través de la revista *El Crit de la Muntanya* i de la Lliga Espiritual de Solitaris Nacionalistes que organitzava els aplecs a l'ermita de Sant Antoni de Betxí (1920-1924).

També durant esta etapa adquirí una certa presència l'associació Nostra Parla, creada en 1916 per catalans, balears, rossellonesos i valencians per a impulsar la unitat de la llengua. Francesc Almela i Vives fou el seu president i llançà una campanya en 1921 adreçada a cada ajuntament valencià demanant que “en les escoles d'eixa localitat es donen ensenyances de l'idioma valencià”. Entre els èxits de Nostra Parla fou una moció aprovada per la Diputació de València mitjançant la qual es declara la cooficialitat de les llengües valenciana i castellana, aprovada en 1922. Veiem, per tant, que el valencianisme actua en àmbits especialitzats –el món agrari, l'ensenyament de la llengua, el món escolar, etc. –, volent fomentar una llavor que, a llarg termini donara fruits.

El 13 de setembre de 1923, Miguel Primo de Rivera, capità general de Catalunya, es va sublevar contra el govern espanyol i va fer un colp d'estat amb la complicitat del Rei. Vedada l'acció política, el valencianisme s'arrecerà en el camp de la cultura a l'espera de temps millors.

L'INNEGABLE APORTACIÓ MODERNITZADORA DEL VALENCIANISME. L'EXEMPLE DE LA DECLARACIÓ VALENCIANISTA DEL 1918

Josep Vicent Boira,
Universitat De València

La història col·lectiva i recent dels valencians és com un trencaclosques inacabat i dinàmic. Amb cada peça que trobem, anem reconfigurant-ne formes i colors. Quan estudiem, per exemple, un fet, un esdeveniment o una part de la nostra història, hauríem de ser capaços, amb intuïció i sensibilitat, d'acoblar-la a d'altres ja conegudes i així anar reconstruint una marc complet, més ric i brillant. Molt més del que ens pensem. Indubtablement, molt més ric, complex i brillant del que ens han fet creure. La Declaració Valencianista de 1918 n'és un bon exemple. Rellegida noranta anys després, el discurs de les Bases, amb les modificacions i les correccions necessàries de la història i dels anys passats, fou, en essència, una oferta de modernització per a la societat valenciana. Jo diria que fou un autèntic programa regeneracionista per al poble valencià. Fou una peça més en un complicat marc que comença amb la Renaixença de Teodor Llorente, que continua amb l'Exposició Regional de 1909, que es materialitza a les Bases de 1918 i que tindrà continuïtat amb altres episodis de gran importància als anys posteriors, com la fundació del Centre d'Estudis Econòmics Valencians el 1929, el Manifest Europeïsta de 1930 d'empresaris i polítics valencians a favor de la Unió Europea (el primer moviment en aquest sentit a tota Espanya), la realització del Primer Congrés d'Economia Valenciana el 1934 o els moviments valencianistes d'Ignasi Villalonga, de Joaquim Reig i, fins i tot, per què no, amb els de Luis Lucia, líder indiscutible de la Dreta Regional Valenciana. En molts aspectes, la història del primer terç del segle XX valencià, des del punt de vista polític, però també econòmic, social i cultural, és com aquell museu extraordinari que relata Miguel de Cervantes on els quadres penjats de les parets encara estan sense pintar, esperant els personatges famosos que haviem de venir. En el nostre cas, una part del "panteó" de les glòries valencianes està buit, esperant la feina de descobriment i de valoració dels fets passats per a poder conformar aquest mural d'aportacions extraordinàries al procés de modernització valencià que, caldria recordar, no ha nascut del no res.

Les Bases, com he dit, nasqueren, al meu entendre, amb una innegable vocació modernitzadora. Es esments a l'economia, al territori o a les infraestructures no són casuals. És cert que la majoria de l'atenció dels signants se va centrar en les qüestions estrictament polítiques i culturals, però cal reconèixer els esforços, especialment a la primera Base, signada per Eduard Martínez Sabater, i la setena, obra de Maximilià Thous, d'introduir elements evidents de reflexió sobre la realitat econòmica i geogràfica del territori valencià.

Si haguera de resumir els arguments principals en favor de la tesi de la vocació modernitzadora de la Declaració Valencianista, em centraria en dos. En primer lloc, la consideració de l'economia valenciana com un tot inseparable de la societat i del territori sobre el que aquella es projecta i independent de l'adscripció provincial. I, en segon lloc, la preocupació per unes infraestructures que estigueren al servei d'aquella economia i dels interessos reals dels valencians.

En el primer cas, les paraules de Martínez Sabater (Base 1ª) són clarividents. Des del primer paràgraf, l'economia forma part dels trets que "perfilen i dibuixen", diu, el nostre poble. Economia en sentit modern de la paraula: la preocupació pels interessos econòmics d'una societat com a instrument per a aconseguir-ne un major benestar. El text de Martínez Sabater no és una lloa, exclusiva, de l'agricultura d'exportació, tot i que en fa esment. Certament a principis de segle XX, l'economia valenciana estava orientada a la producció de fruits agrícoles d'un alt rendiment per tenir com a destinació l'estranger. La vocació exterior de l'economia valenciana, una constant al llarg de tot el segle XX (i jo diria que fins al moment actual), va promoure l'interés per seguir creant amb cura, professionalització i dedicació, aquest tipus de cultius. Però Martínez Sabater no oblidava la indústria, elevada pocs anys abans a categoria important de l'economia valenciana gràcies a l'exhibició de força que va ser aquell "Palau de la Indústria" del 1909, el principal edifici de l'Exposició Regional. Les expressions "destruir l'exclusivisme agrícola" o "trobar noves formes d'activitat", escrites per l'autor de la Base 1ª, mostren la preocupació d'aquelles persones de principis del segle XX per tal de diversificar l'orientació majoritàriament agrícola valenciana i aconseguir uns avenços econòmics sòlids en altres sectors. Indubtablement, era un missatge visionari.

I heus ací que trobem una altra clau important en la definició de la Declaració Valencianista del 1918 com un document netament modernitzador: la vocació exterior, la caracterització de l'economia valenciana com una activitat "íntimament relacionada amb l'estranger", diu la Base 1^a. Aquesta percepció, ben real per altra part, va nodrir les reivindicacions en el tema de les infraestructures que, des dels anys vint (poc després de publicar-se les Bases) van encapçalar cambres de comerç valencianes, centres d'estudis i fins i tot polítics de diferent adscripció. València necessitava bones infraestructures: ports, ferrocarrils, carreteres (amb la resta d'Espanya i amb Europa) i l'estat espanyol, amb una miopia incomprensible (o encara pitjor, amb una perversitat censurable), les negava als valencians. Aquesta percepció de que a una economia puixant i vitalista i que sempre aporta més que no rep de la resta d'Espanya, li corresponen, per justícia i necessitat, unes infraestructures de comunicació i transport modernes ha estat (i jo diria que encara és) una de les pulsions emocionals dels valencians.

I aquest és precisament el segon punt que paga la pena ressaltar del projecte modernitzador i regeneracionista de les Bases de la Declaració Valencianista: les infraestructures. A la Base 7ena, un artista, un poeta, un cineasta, un intel·lectual de la paraula i de la imatge, Maximilià Thous i Orts, autor de la lletra de l'Himne de l'Exposició, ara Himne oficial de la Comunitat Valenciana, assenyalava amb el dit la materialitat d'una injustícia històrica en el camp de l'economia i de la societat valenciana: el tradicional centralisme ferroviari. Denunciada des del 1918, si no abans, la radialitat del sistema de comunicacions espanyol, amb el quilòmetre zero de Madrid, ha estat un dels principals obstacles al desenvolupament ple de les potencialitats econòmiques i socials valencianes. La connexió amb Madrid, tot i la seua importància, no hauria d'haver privat els valencians d'unes línies de ferrocarril i de carretera orientades a una major i més fluida comunicació amb la resta d'Espanya i amb el cor geogràfic i econòmic d'Europa. En aquest sentit, a les Bases, apareix clarament reflectida una reivindicació que encara a hores d'ara no ha estat atesa: l'existència d'un ferrocarril coherent i unitari al llarg de tot l'eix mediterrani, especialment des de terres valencianes fins al cor del continent. Thous denunciava, amb una rabiosa actualitat noranta anys després, la manca d'una connexió directa entre València i Alacant i com, la connexió existent amb Castelló, no es va deure a un intent de cohesionar el territori valencià pel govern, sinó a la "monstruositat", afirma de forma textual, de no deixar incomunicades les dues ciutats més importants de la Mediterrània occidental, Barcelona i València. La citació d'aquest eix mediterrani *avant la lettre* ha de ser reconeguda. Monstruositat que, tot siga dit, i el 2008, encara ens amenaça perquè les connexions entre la capital valenciana i catalana (per on circulen bona part de la riquesa espanyola i de l'exportació cap a la resta d'Europa) no responen al mateix criteri de via d'ample europeu, de velocitat i de característiques tècniques d'altres línies d'Espanya amb molt menor trànsit i menor importància quantitativa i qualitativa.

Així doncs, economia i infraestructures, dues peces claus en qualsevol projecte modernitzador, són presents de forma fefaent a les planes de la Declaració Valencianista del 1918. Caldria estudiar amb cura com, d'aquestes reivindicacions, han begut, beuen i potser beuran, molts dels programes polítics dels partits que han estat, són i seran presents al panorama polític valencià.

El nostre esforç, noranta anys després, hauria de ser doble. Per una part, hauríem d'atorgar l'autèntic valor que fets com aquest tingueren en el seu moment i continuar construint (o reconstruint) la nostra història col·lectiva, retornant la seua importància a esdeveniments i actuacions com aquesta. Però en segon lloc, caldria també aprendre d'aquell missatge, actualitzar-ne l'ambició, traduir el seu pensament al nostre temps i proposar la mateixa amplitud d'horitzons que aquells valencianistes del 1918 van abordar de forma honesta i decidida.

Els valencians necessitem reconstruir i construir. Reconstruir el que fórem i construir el que volem ser. A aquesta tasca, tots estem cridats. Des del sentit comú i la tolerància, però també des de la decisió ferma.

REDESCOBRIR LA DECLARACIÓ VALENCIANISTA DE 1918

Àngel Calpe

Redescobrir la Declaració Valencianista de 1918 (DV18) és un exercici magnífic que ens pot ser de gran ajuda en la superació de les divisions que han afectat els valencians en qüestions identitàries. En efecte, es tracta d'un document sintètic (no tant les glosses que l'acompanyaren en el seu temps i l'acompanyen hui), que toca pràcticament tots els aspectes que en els últims anys han sigut més controvertits en la societat valenciana.

La seua pròpia existència ja desmentix la visió segons la qual abans de 1962 no havia existit valencianisme digne de tal nom. Esta situació d'oblit està causada en part per la diferent orientació que el nacionalisme fusterià té en relació al valencianisme tradicional. El primer es basa en la preeminència de la llengua i la cultura com a factors definitoris de la identitat que, en conseqüència, havia de ser essencialment catalana, mentres que el segon es basa en la identitat territorial creada per la història, les institucions forals i trets culturals específics que justificaven una "valencianitat" genèrica però diferenciada. Estes aproximacions tan diferents a la identitat col·lectiva dels valencians havia de donar lloc per força a cosmovisions diferents i, en alguns punts, contraposades.

En l'article que seguix tractaré d'exposar aquelles característiques de la DV18 que en la meua opinió ens resulten més interessants en l'actualitat amb la mirada posada en la superació del conflicte dels valencianismes.

En primer lloc cal destacar que les bases s'ocupen exclusivament de la qüestió nacional valenciana, probablement el màxim i únic punt d'unió de les entitats que les firmaren i de les persones que les glossaren. Així, les bases comencen declarant que prescindixen "*de les idees que 'n atres ordens pogueren professar els seus components*" per a evitar dissensions, i de fet no tracten altres aspectes polítics com ara l'eix burgesia/obrerisme, o la discussió monarquia/república, que tenien plena actualitat en aquella època. Les bases tenen, per tant, la intenció expressa de ser les mínimes comunes que idealment haurien de ser adoptades per tots els partits valencian(iste)s, d'acord amb les regles democràtiques. De fet, és possible observar matisos entre els glossadors precisament en aquells temes que, amb el temps, arribaran a ser especialment polèmics: la concepció de la llengua, la interpretació del passat prejaumí, els vincles etnolingüístics amb els catalans i les relacions amb Catalunya, etc. Però sobre totes eixes diferències preval un esperit de consens i de posar allò valencià per damunt de tot. I com aconseguixen eixe miracle aparent? Afirmant que la personalitat valenciana existix, com existix la catalana, la gallega, la castellana o la basca. I per a poder afirmar este punt, nucli de la Declaració, recorren a la identitat històrica dels valencians.

Este punt de partida determina lògicament el marc territorial en què es mou la DV18: el que històricament formava el regne de València. La decisió d'adoptar este marc territorial i no un altre es fonamentava en quatre raons: l'existència d'una llengua pròpia, la valenciana, l'existència d'una modalitat racial específica, d'una continuïtat històrica comuna i d'unes condicions econòmiques compartides. A pesar d'aparèixer en tercer lloc, la continuïtat històrica és la que dóna fonament a la identitat territorial, que es justifica per unes lleis i unes institucions forals compartides al llarg dels segles. A partir d'eixa identitat es pot reclamar un Estat Valencià (no una mera descentralització administrativa) que es base en la voluntat del poble valencià de vore reconeguda i respectada la seua personalitat diferenciada i protegits els seus interessos com a col·lectivitat.

En eixa definició de col·lectivitat ens poden xocar les al·lusions a la "modalitat racial valenciana", especialment si les observem fora del seu context original. La manera com cal entendre ací la raça no és des d'una visió biològica sinó etnogràfica, històrica i cultural (A. Cucó, *El valencianismo político*, 1977: 97, nota 23), és a dir, equivalent a allò que ara diríem genèricament "poble valencià". Esta noció no té en cap moment connotacions de pretesa superioritat respecte a uns altres pobles sinó que únicament vol assenyalar

l'especificitat i singularitat dels valencians entre els altres pobles de la península Ibèrica. Cal tindre en compte, a més, que esta referència es fa en un moment en què la població valenciana tenia encara una composició relativament homogènia. Faltaven per vindre les grans allaus immigratòries de la segona mitat del segle XX (principalment d'altres parts d'Espanya) i de principis del present (principalment de la resta d'Europa, Àfrica, Llatinoamèrica i algunes parts d'Àsia). En tot cas, cal destacar que l'existència del "tipus valencià" no partix d'una definició lingüística, encara que reconega la importància d'este factor, sinó que dóna primacia als lligams col·lectius fornits per l'esdevindre històric.

Naturalment, esta visió "racial" s'estén a la resta de pobles de la península Ibèrica. Així, per exemple, Ignasi Villalonga distingix quatre nuclis racials en la glossa de la segona base de la DV18: *"el galaic-portugués, el basc-navarrés, el castellà i el nostre, integrat per Catalunya, Mallorca i València"*. És de destacar que els redactors, en allò que ens afecta als valencians, no utilitzen mai el nom d'una de les parts per a referir-se al conjunt. Sempre que han de referir-se als antics estats de la Corona d'Aragó vinculats lingüísticament fan una enumeració del nom dels territoris o recorren a un gentilici compost, com ara *català-valencià-mallorquí* (antecedent de *català-valencià-balear*), com es pot vore també en la glossa que fa Martínez Ferrando de la base quarta. Per als autors de la Declaració, admetre la vinculació especial entre catalans, valencians i balears no és obstacle per a reconèixer l'especificitat valenciana:

"I és que València conserva una fesomia en la llengua, en les costums i en l'art molt peculiar, que li donen una personalitat inconfundible. I, sobre tot, la voluntat del poble —factor decisiu, segons el principi de les nacionalitats— clarament imposa la decisió de constituir un Estat a part de Catalunya i Mallorca." (I. Villalonga, base 2)

"Diem que esta Base [la constitució de l'Estat Valencià] és la fonamental reivindicació nostra, perquè en ella, pressuposant que ètnica i filològicament estem relacionats amb Catalunya i Mallorca, demanem la constitució d'un estat autònom, propi, per a demostrar el nostre respecte a la personalitat valenciana i la seua voluntat." (I. Villalonga, base 2).

Que valencià i català eren la mateixa llengua no era ni un secret ni un drama per al valencianisme de principis de segle, encara que hi havia matisos significatius entre els comentaristes de la Declaració. En aquell moment ningú havia proposat de bon de veres que els valencians hagueren de renunciar a la seua identitat onomàstica (és a dir, substituir sistemàticament l'històric *llengua valenciana* per *llengua catalana*) ni molt menys deixar d'usar les formes valencianes de la llengua. Només cal llegir la Declaració i les glosses per a trobar un bon grapat de vegades les expressions *llengua valenciana*, *idioma valencià* o *valencià* junt a la clamorosa absència d'alternatives onomàstiques, o comprovar com estan escrits la Declaració i els comentaris. La DV18 fon escrita amb la clara intenció de seguir les propostes codificadores de Fabra i de l'IEC sense que açò fóra en absolut incompatible per als redactors amb l'ús d'un model lingüístic inequívocament valencià. La llengua es vivia com un element d'identitat interna, interpretada en clau valenciana, però també de germanor amb els altres territoris que la parlen.

La llengua, en suma, no era conflictiva perquè encara no havia sigut ideologitzada des del pancatalanisme (que, encara que a vegades obviem este fet, no és exclusivament ni majoritàriament valencià), el qual exigix una llengua nacional unitària, amb un únic nom vàlid, *català*, i amb un estàndard basat en el català central al que les altres varietats han de subordinar-se. Eixa desviació radical i tan significativa de la naturalitat amb què el valencianisme de la DV18 abordava el tema de la llengua pròpia, tingué conseqüències dramàtiques quan prengué força a València, ja que acabà per generar una reacció antitètica quasi-especular que propugnava la separació lingüística de valencià i català: a) per una banda, per a evitar l'assimilació completa del primer pel segon; b) per altra, perquè eixe conflicte lingüístic

intravalencià —per a diferenciar-lo del que existix amb el castellà— nasqué directament lligat a l'abordatge que es feia de la identitat col·lectiva. Ja s'ha apuntat que, des d'una perspectiva etnolingüística (fusteriana), el fet de parlar una mateixa llengua condicionaria l'adscripció nacional dels valencians. Si, en paraules de Fuster, "ser valencians és la nostra manera de ser catalans" perquè parlem català, és evident que és possible una lectura oposada diametralment usant el mateix principi. Si la identitat ve determinada per la llengua, per a que els valencians no siguen nacionalment catalans la llengua valenciana ha de ser diferent i independent de la catalana. Per a superar definitivament eixe enfrontament, que només servix per a malbaratar energies, cal abandonar la lectura essencialista que unix llengua amb comunitat nacional i tornar l'esquema que trobem en la DV18: respectar la identitat onomàstica i lingüística valenciana sense renunciar per això a la comunitat lingüística amb catalans i balears, partint d'una concepció clarament policèntrica de l'idioma. Afortunadament, encara que no sense dificultats, esta via comença a ser preponderant en la societat valenciana actual gràcies, entre altres, al paper moderador de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua.

Per altra banda, en separar llengua d'adscripció nacional és possible donar una solució funcional no conflictiva a la dualitat entre les comarques valencianes de parla valenciana i les de parla castellana. La DV18 defén la cooficialitat de les dos llengües, tot i potenciar clarament la valenciana, en atenció a eixa dualitat territorial. Vist des de la nostra època, és evident que ara la dualitat és menys marcada que a principis del segle XX perquè hi ha moltíssims més valencians que poden expressar-se en les dos llengües. Això és així perquè la presència del castellà és ara molt més important en els territoris valencianoparlants, sobre tot en les ciutats, i encara que l'aspiració de reincorporar viles com Énguera, Oriola, Xèrica o Sogorb al món valencianoparlant sembla lluny de poder aconseguir-se, l'escola i els mitjans de comunicació en valencià han fet possible que la nostra llengua no resulte aliena en eixes comarques. En tot cas, ara com ahir la fórmula està clara: promoció i compromís ferm per l'ús del valencià i respecte escrupolós dels drets lingüístics de valencianoparlants i castellanoparlants. Amb els matisos que es vullga, este és l'únic model viable i acceptable per a la gran majoria de la societat valenciana.

La desvinculació de la llengua com a factor essencial de definició de la nació té altres conseqüències rellevants. Com ara, varia completament la manera d'abordar les relacions amb els pobles veïns. És ben conegut que les tesis fusterianes tenien com a conclusió lògica la unió íntima entre València i Catalunya en un ventall que anava des del "regionalisme" més o menys estratègic d'un País Valencià dins dels PP.CC. a l'assimilació directa del territori valencià en la Gran Catalunya defesa, entre altres, per Josep Guia. Per contra, l'aproximació que fa la DV18 és ben distinta. Lluny d'essencialismes, propugna unes relacions des d'un punt de vista clarament pragmàtic, polièdric i sectorial. Pragmàtic perquè depén d'interessos concrets, polièdric perquè entén que caben relacions amb pràcticament qualsevol territori (implícitament, de l'Estat Espanyol) i sectorial perquè estes relacions no es plantegen amb caràcter exhaustiu sinó centrades en els àmbits que interesse. Així, cabria una mancomunitat entre València, Catalunya, Balears i el Roselló per motius lingüístics, però també amb Múrcia per l'interés harmònic de caràcter agrícola i comercial, etc. I això, naturalment, amb independència de les relacions amb l'estat central. És a dir, no es tractaria de fer una federació dins de la federació sinó d'establir els mecanismes de cooperació en temes d'interés comú amb altres territoris.

Perquè fins ara no hem parlat de l'articulació política que proposa la DV18. Com s'explicita en la base dos, els autors partixen de la sobirania del poble valencià per a constituir-se en un estat amb la configuració constitucional que este vullga donar-se d'acord amb els principis democràtics. Dit així, podríem pensar que ens trobem davant d'un cas clàssic de nacionalisme que busca arribar a ser un estat independent. Això no obstant, la Declaració és clarament federal i no independentista, probablement

perquè els autors sabien que la independència era un objectiu quasi impossible d'aconseguir i perquè buscaven concitar tants suports com fóra possible entre els partits polítics valencians. Al cap i a la fi, es tractava d'unes bases, no d'un programa concret. En tot cas, es planteja una sobirania compartida amb competències clarament delimitades entre la futurible Federació Espanyola o Ibèrica i les diferents regions i nacionalitats històriques que havien de conformar la *supernació espanyola* [sic]. La menció a les nacionalitats i regions entra dins d'una concepció flexible, que fugia del "*café para todos*" i apostava per un federalisme asimètric en què València havia de ser capdavantera junt a Catalunya, Bascongades [sic] o Galícia. Ara bé, quan arriba la qüestió dels diners critica per injusts i poc flexibles els concerts econòmics basc i navarrés i reclama una hisenda central i una altra valenciana (i en cadascú dels altres territoris de la Federació) amb fonts pròpies i suficients per a cobrir les necessitats respectives. Vist açò, seria un atreviment especular sobre quina opinió tindrien els firmants de la Declaració de l'actual estat autonòmic, però és inevitable trobar-ne paral·lelismes. Fins i tot en l'estructura interna que hauria de tindre l'Estat Valencià s'observa una elevada dosi de pragmatisme. Les bases sis i set reconeixen la importància política dels municipis i, encara que es critica l'artificialitat i poca funcionalitat de la província, es respecta la seua existència al temps que s'aposta decididament per la comarca com a àmbit territorial natural i espontani.

En línia amb el pragmatisme citat, crec que és important fer notar dos aspectes ben significatius des de la perspectiva actual. En primer lloc, la unanimitat i absència de complexos amb què es tracta el nom del país. És molt senzill: li diuen simplement València. No calia res més ni s'escarotaven si havien de fer servir alguna perifrasi en els pocs casos en què haguera sigut possible confondre ciutat amb territori. Sense més històries. Sense més complicacions. En segon lloc, és molt significatiu que no se'n parle de la bandera dels valencians. Probablement perquè no era necessari. Ni la senyera coronada ni la senyera sense corona suposaven motiu de conflicte en aquella època. Ara bé, des del moment en què es propugnava un Estat Valencià és evident que calia una bandera específica que permetera distingir-lo d'uns altres estats de la Federació i del món. No és el moment d'analitzar ací el procés pel qual el valencianisme de preguerra abraça progressivament la senyera amb diverses versions del blau com a símbol de tots els valencians (principalment amb corona o estrela sobre la franja blava), però este és un fet que està ben documentat gràficament.

Per a concloure, podríem dir que, amb independència de les discrepàncies puntuals que des d'una perspectiva actual puguem tindre respecte a la DV18, la realitat és que ens pot servir de gran ajuda a l'hora de reorientar els valencianismes. Perquè crec que és necessari tractar de superar les diferències que ens han esgarrat durant les últimes dècades, hem de tornar a un valencianisme que es base en la identitat historicopolítica dels valencians, i s'allunye explícitament de les fonamentacions etnolingüístiques. És més, una identitat historicopolítica sòlida permetrà abordar sense estridències el fets lingüístics d'una societat tan complexa com la nostra. En eixe sentit i amb totes les seues imperfeccions, el marc autonòmic de la Constitució Espanyola del 78 i els Estatuts d'Autonomia de la Comunitat Valenciana del 82 i del 2006 suposen fites històriques en la recuperació de la nostra identitat col·lectiva i del nostre autogovern. De fet, bona part dels assumptes que afecten més directament la vida dels nostres conciutadans està ja en mans dels governants valencians. Això no vol dir que tot estiga fet i que el valencianisme no tinga un paper en el futur dels valencians. Al contrari, són molts els reptes que encara el nostre poble i és responsabilitat nostra fer propostes factibles i assumibles a la nostra societat. Hem de saber conjugar la globalització en què vivim amb la potenciació de la nostra identitat i contribuir a millorar les condicions de vida dels valencians. En moments de crisi com els que travessem, la veu valenciana és més necessària que mai.

L'AGENDA DEL NACIONALISME VALENCIÀ: 1918-2008

Rafael Company

UNES «PROVOCACIONS»

Fa noranta anys de la *Declaració Valencianista*. És molt de temps des d'aquell 1918, quan Europa encara fumejava endolada després de la «Gran Guerra».

Des de les acaballes de la segona dècada del segle XX, s'han succeït unes quantes generacions de ciutadans espanyols amb veïnatge administratiu a les tres províncies que conformaren, amb límits prou aproximats, el regne de València.

Perdó: potser algú pense que la redacció immediatament anterior que és una miqueta descarnada, massa asèptica, i no li'n falta raó. Intentaré de fer-la més compromesa:

«Des d'aquells anys han viscut ací, en tres de les províncies del Llevant, milions de membres de la nació espanyola».

Ara sí: ara el compromís és molt evident perquè la redacció és profundament nacionalista... Nacionalista espanyola, òbviament, elaborada tenint en compte l'adscripció nacional que –molt majoritàriament– ha abraçat el nostre poble en estes nou dècades transcorregudes des del 1918, i molt abans.

UNES «MATISACIONS»

L'epígraf que acabeu de llegir no diu cap mentida, però –tractant-se com es tracta d'un conjunt de «provocacions»–, tampoc no diu tota la veritat: és cert que des dels temps d'**Alfons XIII** com a rei constitucional fins a l'actualitat (quan el seu nét **Joan Carles I** regna a Espanya com a màxima expressió d'una monarquia constitucional i autonòmica), la immensa majoria de les persones que han passat ací les seues vides s'ha sentit part d'una nació compartida amb catalans, balears, andalusos, castellans, etc.

Però no és menys cert, que en l'altra cara d'esta moneda, s'ha mantingut també vigent una adscripció regional que –sense posar en dubte ni la unitat de l'estat, ni la confluència «espiritual» dels valencians amb la resta dels ciutadans espanyols– ha servat i reinventat característiques d'una personalitat específicament valenciana.

He de remetre-vos a un dels nostres historiadors de l'última fornada, **Ferran Archilés**, per tal que s'endinseu –si així ho desitgeu– en el món del regionalisme valencià, del fenomen que, amerat de valors i discursos de la Renaixença, i a més de perseverar en el seu propòsit de continuar com a *bien entendido*, acabaria fornint *malgré lui* bases per a les reivindicacions nacionalistes sorgides a la València anterior la victòria franquista.¹

UNES «POSSIBILITATS»

Menos da una piedra, sí: nació espanyola i regió valenciana, però també una constel·lació de propostes per a una comunitat nacional imaginada entre Oriola i Morella o, si ha sigut el cas, entre Oriola –o Guardamar– i Salses.

Valencians prolífics, decididament. Noranta anys donen per a molt, abans, durant i després dels escrits de **Joan Fuster**. Fins i tot, per a somniar del Segura als Alps en un espai occitano-romànic (re)construït amb versos de trobadors i semblances culturals com a bandera.

Des d'ací, doncs, i molt sovint des del mateix interior de les creus de terme del nostre Cap i Casal, hem deixat volar el cervell en favor de Grans Occitànies, de Grans Catalunyaes unitàries o confederals, de Grans Valències igualment irredentistes (ai! Cabdet...), i de Grans Espanyes, pluriregionals o no tant.

¹ Ferran Archilés: «Entre la regió i la nació. Nació i narració en la identitat valenciana contemporània», en Teresa Carnero & Ferran Archilés, eds.: *Europa, Espanya, País Valencià. Nacionalisme i democràcia: passat i futur*, Publicacions de la Universitat de València, 2007, pàgs. 143-185.

UNS CAMINS

En eixe sentit, que es redactara una declaració valencianista com l'enllestida el 1918 no és gens estrany, per més que s'ha d'intuir que sense el context internacional del moment –«favorable» a les afirmacions dels drets de segons quins pobles entre els quals, però, mai estigué inclòs el valencià–, potser no hauríem disposat d'un testimoni tan interessant de l'efervescència a casa nostra de la qüestió nacional.

Per cert, en tota la Declaració Valencianista estricta (deixant al marge els comentaris publicats contemporàniament pels glossadors escollits *ad hoc*) només apareix en una ocasió alguna paraula derivada del terme llatí *natio*, al principi de la base tercera, quan es reconeix la compatibilitat de «l'Estat Valencià», la seua convivència, amb la resta de regions i nacionalitats ibèriques en el si d'una «Federació Espanyola o Ibèrica». He de remarcar que l'orde de citació de les entitats territorials ibèriques en la Declaració Valencianista (DV des d'ara) és exactament el contrari del que s'utilitza en l'article segon de la Constitució espanyola de 1978: «nacionalitats i regions»...

Siga el que siga l'orde referit, és ben cert que el text del qual commemorem el noranté aniversari assenyala uns camins que –llevat d'alguns usos terminològics obsolets o de l'esment de circumstàncies històriques molt concretes– no poden semblar aliens a la militància del nacionalisme valencià dels nostres dies. De fet, la DV constituïx un programa nacionalista clàssic per a la nostra terra. Clàssic i allò que en podríem dir «assenyat»: autoafirmació nacionalitària; dret a l'autogovern mitjançant institucions a l'efecte; model federalista pel que fa a les relacions polítiques i fiscals en l'àmbit espanyol/ibèric; doble oficialitat lingüística; autonomia municipal; disposició favorable cap a les mancomunitats comarcals, etc.; previsió de lligams particulars amb altres territoris (l'expressió concreta és «podrà mancomunar-se»).

Passats quasi tres dècades de l'establiment de la Constitució espanyola «autonomista», més de vint-i-sis anys des de la promulgació del nostre Estatut d'autonomia, i més de dos des de la reforma del mateix, algunes de les «grans» reivindicacions de la DV són encara un objectiu a assolir si es participa d'un ideari nacionalista valencià. De segur que el lector hi pot trobar fàcilment els fets no assolits...

Sí: no s'ha fet encara realitat tot el somni «assenyat» de 1918 per més que, ben certament, s'hi ha avançat molt i molt. Espanya –ningú pot dubtar-ho– ja no és el que va ser, i els valencians (una «nacionalitat històrica» espanyola segons el text estatutari que ens ha quedat dels acords PP-PSOE de 2006) disposem d'unes estructures d'autogovern amb molt remarcables competències.

UNES REALITATS

Però eixes competències poden usar-se en molts sentits: d'això se'n diu «obra de govern». **Joan Lerma**, **Eduardo Zaplana**, l'efímer **José Luis Olivas** i **Francisco Camps** representen tres o quatre maneres d'omplir les expectatives de la ciutadania respecte l'autogovern valencià, i seríem ben injusts si en este llistat no afegírem noms com ara **Ciprià Ciscar** i **Rafael Blasco**, o no recordàrem la nòmina d'ocupants de conselleries i de direccions generals que han marcat –o no– la gestió de la *res publica* a l'autònoma casa nostra.

Des de la màxima adhesió al rebuig més extrem, les valencianes i els valencians hem viscut (des de fa més d'un quart de segle) les actuacions dels nostres polítics, les decisions que acaben conformant en molt bona part la Comunitat Valenciana realment existent. Insistiré: des de la màxima adhesió (i el més gran enlluernament), al rebuig més extrem (i al cabreig més notori). També ara mateix.

UNES PERSPECTIVES

Esta commemoració del XC aniversari de la Declaració Valencianista de 1918, un document que és patrimoni immarcescible del nacionalisme valencià, m'esperona a imaginar este moviment participant en l'administració de la Generalitat (Valenciana) durant el segle XXI: de moment puc, només, imaginar-ho perquè la nostra ciutadania actual es mostra molt majoritàriament còmoda avançant cap a la versió autonòmica del bipartidisme general espanyol.

I ara per ara puc, només, imaginar-ho perquè les coses han anat com han anat i van com van. Però, tot i amb això, m'abellix realitzar l'exercici: com hauria de governar el nacionalisme privatiu en esta Comunitat Valenciana complexa?

Probablement, bona part de les línies-força del programa respondrien a les pulsions a l'ús dels nacionalismes perifèrics (de llengua romànica i «moderats») en l'àmbit espanyol:

a) finançament suficient i establiment d'una agència tributària, en l'horitzó d'un concert econòmic com el que fruïxen Navarra i el conjunt de Biscaia, Guipúscoa i Àlaba, quatre contrades que, en el seu moment, van mantindre's com a fidels al·liades de Felip V (per cert que Josep García Conejos, comentarista de la base 3ª de la DV en el diari *La Correspondencia de Valencia*, s'oposava als concerts de «Bascongades i Navarra» i a l'extensió d'esta figura econòmica);

b) remoció d'obstacles per tal d'aconseguir la plena igualtat *–de facto i de iure–* entre les llengües oficials en la comunitat autònoma;

c) organització del territori que responga a les necessitats d'ordenació dels temps presents;

d) participació en la construcció d'una euroregió amb els altres territoris que convinga (i, en primer lloc, i tal i com preveia Lluís Cebrian Ibor, comentarista de la base 8ª de la DV, amb «Catalunya, Balears i Rosselló»);

e) aposta per la creació i potenciació de les infraestructures afavoridores del desenrotllament valencià;

f) conversió del Senat espanyol en veritable cambra de representació territorial;

g) presència de la Comunitat Valenciana en determinats àmbits de decisió de la Unió europea;

h) ...

Però n'hi hauria d'haver més. Em permetreu que, abans de referir-me a les altres actuacions que huriem d'esperar-se d'un nacionalisme valencià amb responsabilitats de govern, m'escabusse en els records:

Jordi Pujol va pronunciar fa uns anys a la ciutat de Castelló de la Plana una conferència. El dirigent català ja havia anunciat la seua intenció de retirar-se de la primera línia de la política, i a Castelló vam acudir un bon llistat de persones de tot tipus de pèl i ploma, entremesclats amb moltes persones que exercien la direcció del teixit econòmic de la demarcació septentrional valenciana. Això sí: en l'acte resultava clamorosa l'absència de representació lluïdora del PP de la Comunitat Valenciana, llavors ja ben ancorat en el govern autonòmic.

Pujol va inquirir els presents, des de l'escenari, amb paraules paregudes a estes: «vostès han de decidir si volen esdevenir la Califòrnia d'aquesta part de la Mediterrània (amb una economia amb presència força notable dels sectors més avançats tecnològicament, etc.) o, si pel contrari, el seu model és Florida».

Aquell «vostés» pujolià l'hauria d'haver respost algun membre del Govern valencià que, cas d'haver-se materialitzat a Castelló aquella vesprada, ens podria haver resolt el dubte a tots els presents. Però no: calgué esperar per

tal d'obtindre'n una resposta. Calgué que passara un temps per tal d'adonar-se'n que des de l'administració popular l'aposta era –vertaderament– Florida, és a dir, el model social i econòmic que ha trobat en la 32nd America's Cup i en el Valencia Street Circuit de Fórmula 1 la seua màxima expressió publicitària fins el moment. Un model, en tot cas, molt poc planificat: qui haja tingut la paciència d'observar les mutacions de la confluència entre l'Avinguda del Port de València i el moll de la ciutat (on s'ubica aquell mediocre monument que porta al cim una embarcació medieval esquemàtica) entendre el que dic. Entendrà que les autoritats «valentines» i valencianes –del Cap i Casal i de la Generalitat– no deuen dedicar massa temps a la planificació si, com és el cas, en els últims anys s'han succeït en aquella zona quatre o cinc ordenacions diferents, realitzades mitjançant obres de major o menor envergadura i canvis constants dels eixos viaris i dels complements corresponents.

Partim, doncs, d'una Florida feta a la valenciana en el sentit «pensat-i-fetista» de la paraula, i sense els grans servicis presents en la península nord-americana. I, des del meu punt de vista, l'objectiu pròxim és assolir un país de qualitat en les quatre dimensions de les tradicionals societats de benestar: sanitat, educació, pensions i dependència. Que us sona, potser, «antic»? Si voleu, tindrè el gust de presentar-vos valencians realment existents per tal que comproveu com de poc antic els són!

El nacionalisme valencià, el valencianisme polític decidit a impulsar un procés de *nation building* específic per a les terres esteses entre Morella i Oriola, no hauria d'oblidar-se'n que una part imprescindible de la seua futura obra de govern –si les urnes foren propícies a la hipòtesi– és, igualment, contribuir al fet que la Comunitat Valenciana comence a remuntar posicions en el rànquing de les comunitats autònomes espanyoles pel que fa a la qualitat dels servicis sanitaris oferits, dels diners públics invertits en l'educació pública, dels suplementos autonòmics de les pensions, de la celeritat en el reconeixement dels beneficiats per la llei de dependència i en l'abonament de les quantitats que se'n deriven. Governar, doncs, i també, en funció de la qualitat de vida de moltes persones que mereixen formar part de les màximes prioritats d'una obra de govern. Persones que, en el nostre «model Florida» i per fer servir una *boutade*, semblen estar quasi només destinades a entusiasmar-se davant Canal 9 quan una locutora remarca, amb un somriure d'orella a orella, que el món sencer està pendent dels *eventos* organitzats en la nostra comunitat autònoma.

UNS DESITJOS

El nacionalisme privatiu amb voluntat de govern hauria de tindre, per tant, una gruixuda agenda, amb temes que el 1918 ja eren percebuts com a importants, i amb propostes que actualment resulten indefugibles si d'allò que parlem és de donar resposta a les múltiples necessitats de tota la nostra gent en el context actual: les necessitats dels valencians que poden acreditar llinatges radicats ací multiseccularment, dels valencians amb avantpassats vinguts a esta terra durant el segle XX i dels valencians que, amb progenitors arribats recentment des de quasi totes les parts del món, seran també protagonistes de ple dret del nostre segle XXI.

Una ideologia *aggiornata* per a una Comunitat Valenciana de bell nou reinventada. On les falleres de mare senegalesa, posem per cas, puguen votar la marca «valencianista» amb tota confiança.

EL VALENCIANISME POLÍTIC DEL SEGLE XX I EL PAÍS VALENCIÀ DEL SEGLE XXI

Vicent Flor,
Universitat de València

El valencianisme o nacionalisme valencià és una ideologia política que ha estat present, de manera més o menys activa, durant més de cent anys en la societat valenciana i que ha interrelacionat amb esta, de manera més o menys afortunada, al llarg de més de deu dècades. Podrem discutir quina ha sigut la seua incidència real: sempre hi haurà qui incidirà en la minorització electoral, innegable, i qui en destacarà la influència social més enllà del percentatge dels vots obtinguts.

Siga com siga, el simple fet de parlar amb normalitat de l'existència d'una "societat valenciana" és una conseqüència si més no en bona mesura de la imaginació política del valencianisme. Fou este el que recuperà, a finals de segle XIX i principis del segle XX, el territori de la *politeia* del Regne de València, desapareguda per la força militar dos segles abans, com un espai sobre el qual construir un grup social diferenciat. No és difícil suposar que sense valencianisme hui probablement pertanyeriem a una comunitat autònoma "llevantina", en què estarien integrats murcians i manxecs.

El nacionalisme valencià, en conseqüència, ha contribuït a imaginar la "concepció moderna del País Valencià" tal com estableix el preàmbul de l'Estatut d'Autonomia. El fet que foren forces polítiques sucursalistes les que aprovaren l'Estatut de Benicàssim (i transformaren a Madrid aspectes simbòlics i d'autonomia significatius) no nega el fet que, en la reivindicació i en l'assoliment de l'autogovern, el valencianisme haja sigut un impulsor decisiu. Si ens ho mirem bé, tot plegat no és precisament poca cosa.

La seua aportació no es limita a això, ja que s'ha configurat com un dels elements que ha condicionat en certa manera l'estructura política i social valenciana. Bàsicament el valencianisme ha sigut una projecte polític que s'afirmava modernitzador i que ha influït, sovint molt per damunt del seu percentatge de suport ciutadà explícit, sobre la cultura política i el "clima" del país: la contribució a una relativament dinàmica societat civil, la creació d'una alta cultura en valencià (més minoritària, però, que la feta en castellà), l'estudi científic, pluridisciplinar, del País Valencià i l'associació entre autogovern i benestar són algunes de les fites aconseguides.

Així mateix caldria esmentar que el valencianisme ha sigut una ideologia majorment democràtica i que ha lluitat per la recuperació de les llibertats; respectuosa amb els drets humans i pacífica –que jo sàpia, i a diferència de molts altres nacionalismes i projectes polítics, no té morts a l'esquena– i europeista, un llegat que el fa particularment "reivindicable".

Tot i això, no es pot caure en cap mena de cofoisme, ja que la major part dels ciutadans d'este país s'han desentés de les propostes valencianistes (i fins i tot se n'han oposat activament). En conseqüència ens hem de preguntar quin llegat del valencianisme del segle XX continua sent vàlid i quin no (o no tant) per al segle XXI i configurar així una proposta nacionalista valenciana, ideològica però també estratègica, que done respostes als reptes de les societats occidentals actuals i amb la qual es puguem identificar més valencians i més valencianes.

Els primers valencianistes

Els primers valencianistes de principis del segle XX, escindits dels regionalistes de Lo Rat Penat i agrupats al voltant d'associacions com València Nova o Joventut Valencianista, tractaren d'imitar els projectes de Catalunya però fracassaren per la seua escassa penetració social i per l'oposició activa de les forces polítiques nacionalistes espanyoles. La proposta de la Solidaritat Valenciana fou fins i tot l'excusa per un ja primerenc anticatalanisme, al País Valencià, protagonitzat pel republicanisme blasquista.

La Declaració Valencianista de 1918, de la qual enguany recordem el noranté aniversari, i la relativa

¹ De fet, el concepte de societat no és neutral i normalment s'ha reservat a l'estat-nació. Quant a això, vegeu William Outhwaite, *El futuro de la sociedad*, Buenos Aires, Amorrortu, 2008.

importància del valencianisme republicà durant els anys 30, que aconseguí al capdavant un clima general proestatut, però que lamentablement l'alçament feixista truncà —i que, de fet, impedí que la Constitució espanyola de 1978 ens considerara una nacionalitat històrica a diferència de Galícia, per exemple, que no aplegà a fer efectiu el seu estatut— són dos fites que demostren la incidència d'un projecte modest però decisiu en la societat valenciana.

De tota manera, l'afirmació del valencianisme com a tradició centenària, però, ha de ser matisada, atès que la Guerra Civil espanyola i la irrupció del franquisme i del seu nacionalcatolicisme en bona mesura diluirà esta tradició i fins i tot la farà oblidar. Cert és, tal com ens demostren diverses monografies, que la flama del valencianisme no desapareixerà. L'editorial Torre i el seu grup encapçalat per Xavier Casp i Miquel Adlert, d'una banda, i Carles Salvador, protagonista d'un primerenc entrisme, a Lo Rat Penat, d'una altra banda, mantingueren el cresolet valencianista. Però serà Joan Fuster qui reinventarà la tradició del valencianisme, qui formularà el que no debades serà nomenat un "neovalencianisme".

El "neovalencianisme" de Joan Fuster

Joan Fuster reinventarà el valencianisme. El fusterianisme escriurà les bases del nacionalisme valencià sobre uns altres pressupòsits. Manuel Alcaraz considerarà que els cinc trets bàsics del "paradigma fusterià" seran el racionalisme, el catalanisme, el progressisme, l'antiregionalisme i l'antilocalisme i la indefinició política². Este programa polític serà el referent hegemònic durant els anys 60 i 70 del valencianisme i, tot i que ja no és un model emergent, encara és reivindicat per determinades minories polítiques (si continuen havent-hi marxistes ortodoxos, per què no podrien perviure fusterians més o menys hagiògrafs?).³

En un altre lloc ja he analitzat amb més detall el fusterianisme. Ara la limitació d'espai em farà concentrar en dos aspectes rellevants, el progressisme i la indefinició política, per entendre la cruïlla en què es troba el nacionalisme en l'actualitat, ja que d'altres, com el pancatalanisme polític, d'una banda, ha sigut bandejat explícitament pel valencianisme polític majoritari i, d'una altra banda, este sempre ha sigut un dels punts d'oscil·lació del valencianisme històric que esdevé, doncs, "irresoluble" (tret que es propose un trencament complet, cosa que, tenint en compte el suport de l'espanyolisme al País Valencià, no sembla que es puga prescindir a priori de pràcticament ningú).

Durant el franquisme i la transició democràtica, el paradigma fusterià valencianitzarà, almenys epidèrmicament, més tard o d'hora, per mimesi o per entrisme d'elements nacionalistes, les forces progressistes d'àmbit espanyol. De fet, encara que existiran dues tradicions democràtiques antifranquistes, la valencianista i l'estatatalista, ambdós acabaran sintonitzant en la seua lluita contra el règim franquista. Tot i que ens sembla exagerat qualificar-lo d' "insoluble vinculació", ja que posteriorment es demostraria que ambdós tradicions resultarien solubles, sí que és certa la relació estreta d'ambdós, que portaria a assumir, almenys epidèrmicament i quant als símbols, els corrents tradicionalment jacobins de l'esquerra espanyola en territori valencià.⁴

² Alcaraz, M. (1985): Cuestión nacional y autonomía valenciana. Instituto Juan Gil Albert, Alacant.

³ Respecte d'això, l'historiador Pau Viciano considerarà de Fuster que "Su análisis y sobre todo sus propuestas tienen plena vigencia: la supervivencia del País Valenciano, con sus características identitarias en evolución, pero con unos referentes de continuidad histórica, pasa por la integración en un espacio de cultura, de comunicación y económico compartido con Catalunya y las islas Baleares, pasa por los Países Catalanes, con este nombre o con otro, a un ritmo más rápido o más lento" (La Vanguardia, Culturas 331, octubre 2008, p. 5).

⁴ "El valencianismo político renacerá durante la dictadura franquista, produciéndose una insoluble vinculación entre los luchadores por la recuperación nacional y los luchadores por la recuperación democrática. Si no todo los demócratas son valencianistas —y cada vez lo serán más—, todos los valencianistas serán demócratas." Alcaraz, M. (1985): op cit., p. 88.

El progressisme del paradigma fusterià, doncs, és lògic entendre'l com l'aliança de dos maneres de fer antifranquisme: d'una banda el neovalencianisme, com a oposició lingüística i nacional al monolingüisme idiomàtic i el nacionalisme espanyol autoritari del règim i d'altra l'esquerranisme, com a oposició sindical i política a les estructures autoritàries i conservadores.

Per al fusterianisme hi havia poc a fer amb la burgesia valenciana. Per això la frase ja cèlebre de "El País Valencià serà d'esquerres o no serà". És en esta oposició a la burgesia valenciana, on el fusterianisme, tot tirant mà del pensament gramscianista, topà amb la necessitat d'aliança amb l'esquerra nacional espanyola del País Valencià.

Tot açò tindrà com a conseqüència la identificació hegemònica del valencianisme amb el camp de l'esquerra política. Esta aliança valencianisme-progressisme significaria, però, un llast per al nacionalisme valencià durant la transició i la consolidació democràtiques, ja que ha impedit la conformació d'un pol nacional valencià independent i amb la suficient força per a condicionar la política valenciana.

D'altra banda, un altre dels trets significatius serà la indefinició política que encara hui hi és observable. El fusterianisme patirà l'absència d'un projecte polític concret potent. O de més d'un. Malgrat voler allunyar-se de la tradició valenciana, el fusterianisme heretarà uns posicionaments en certa mesura "llorentinistes" en l'esfera política, al·lèrgics a traspassar la frontera de la política i còmodes sota la falda lingüística i cultural.

En este sentit potser és simptomàtica l'asseveració del mateix Fuster, durant el període de Ciprià Císcar al front de la Conselleria d'Educació i Cultura, en què manifestava preferir una línia escolar en valencià que tots els partits polítics nacionalistes que "no alçaven un gat pel rabo". Serà una de les apories més evidents: la d'un nacionalisme que, com qualsevol altre, busca la sobirania nacional del seu territori i, alhora, deixa eixe procés en mans d'instruments polítics forans i contraris en darrera instància a esta reivindicació en tant que participants d'un projecte polític nacional espanyol.

Esta contradicció encara és més flagrant si considerem les seues crítiques a la burgesia valenciana, que fonamentarà la seua premissa econòmica en l'agrarisme i la seua premissa política en el provincialisme-regionalisme. Si, per culpa d'esta burgesia, el valencià era un país sense política, cal afegir que, dissortadament, amb el fusterianisme continuarà sent un país sense política, si més no sense una política pròpia.

Dos noms i una mateixa cosa: l'entrisme i la transversalitat

El neovalencianisme fusterià, doncs, naixerà com a moviment social i polític de masses amb unes limitacions evidents: d'una banda, no sols l'exclusió del seu projecte dels sectors liberals i conservadors (també plurals a la societat valenciana), sinó l'enfrontament obert amb tots ells i d'altra la dissociació entre "nacionalisme cultural" i polític.

No obstant això, ja sabem que allò que es coneix per nacionalisme, tot tenint en compte la seua polisèmia complexa, és una ideologia i un moviment social eminentment polítics. Qualsevol nacionalisme, si més no a llarg termini, té com a missió estratègica la consecució de la sobirania nacional per a la societat que reclama com a pròpia. Fins i tot els (mal) denominats nacionalismes culturals, aquells que arranquen del pensament de Herder i del romanticisme alemany, no cerquen una altra cosa que la construcció d'un estat (nacional) per a llurs cultures (nacionals).

Perquè, veritablement, no existeix nacionalisme cultural, és dir, nacionalisme només cultural. Un moviment que es limitara en exclusiva, per exemple, a la recuperació d'una llengua no seria pròpiament un nacionalisme. Els nacionalismes, doncs, són bàsicament polítics. Una altra cosa és que cadascun

d'aquests compte amb partits polítics i també amb altres instruments, com associacions culturals i cíviques, per tal d'aconseguir els seus fins (polítics).

Quant a la Declaració Valencianista de 1918 fou una fita en esta reivindicació de l'autogovern. No fou un document en què tan sols es demanara la recuperació de l'ús públic del valencià. De tal manera que el valencianisme ha anat associat des dels seus inicis amb un programa polític i no només cultural. El nacionalisme valencià no s'ha limitat, doncs, a la reivindicació de l'ús social del valencià, espai on alguns volen encasellar-lo, sinó que ha anat lligat a l'aconseguiment si més no de l'autonomia política.

Sovint els qui justifiquen l'estratègia transversalista de part del nacionalisme cívic del País Valencià, afirmen que els valencians comptem amb un sistema de partits que "s'expressa en un nacionalisme transversal". La meua opinió és que l'únic nacionalisme transversal hui per hui al País Valencià –què no és evident?– és l'espanyol. El comparteixen el PSOE i el PP (i, també, Coalició Valenciana) i, segons com, EU.

De fet, la majoria dels votants del PSOE i d'EU participen d'una identitat dual valenciano-espanyola o abans espanyola que valenciana (o, àdhuc, només espanyola). Els seus votants valencianistes (que, en efecte, en tenen) són una minoria. Igualment que és minoritària l'actuació valencianista de l'esquerra espanyola al nostre país. El PSOE, de fet, no garantí durant dotze anys de govern al front de la Generalitat ni els mínims pel que fa a la llengua i la cultura. La Generalitat actual, per exemple, pot convocar oposicions a secundària sense requisit lingüístic perquè el PSOE, precisament, aprovà una Llei de funció pública on la llengua era un mèrit, i no un requisit per a accedir-hi. A diferència de Galícia, quan estava Manuel Fraga al front de la Xunta. Entre defensar el valencià tots els dies de l'any i fer-ho de boqueta hi ha una diferència substancial.

Però podríem parlar també de vertebració del territori –¿on està la llei de comarcaltització?, de finançament autonòmic, d'autogovern, etc. Fins i tot els socialistes espanyols inclogueren a la Llei de símbols l'*Himne Regional*, amb la lletra que oficialitzà Primo de Rivera inclosa i fins i tot amb una normativa no fabriana. I és que, al PSOE, allò de "per a ofrenar noves glòries a Espanya" li para d'allò més bé. ¿On està, doncs, la suposada transversalitat valencianista? Tant de bo, però no hi és.

A més a més, estos partits nacionalistes espanyols instrumentalitzen el nacionalisme valencià (una altra qüestió és que una part d'este es deixi instrumentalitzar de gust) per tal d'amagar la manca d'un projecte per al nostre país. Des de la transició democràtica fins a hui el PSOE (i, en part, EU) fa servir el valencianisme com un mocador de paper i el llança quan s'ha mocat. Fins que es torne a constipar. Un parell de dies pro-Països Catalans i els altres 363 de l'any pro-Espanya. És este el rol que ens té adjudicat.

Darrere de la transversalitat la majoria dels casos, hi ha la voluntat de resituar el valencianisme polític en la marginalitat del sistema de partits, tot satel·litzat pel PSOE, per tal que este, com a pretés garant de mínims del projecte fusterià, faça i desfaça ben a gust. Sobretot desfaça el País Valencià. I no només culturalment. Es tracta d'impedir que una força progressista pròpia condicione les Corts Valencianes i el parlament espanyol les polítiques públiques. Una vegada i una altra.

El valencianisme polític no és patrimoni exclusiu de ningú. El Bloc Nacionalista Valencià, tot i ser la seua força clarament hegemònica no el representa completament ni l'esgota. Tanmateix, el PSOE o els partits de força estatal no poden reivindicar la tradició del nacionalisme valencià com a pròpia sense caure en una contradicció flagrant: ¿com afirmar-se defensors d'una idea, que els valencians tenim dret a autodeterminar-nos, sent un dels màxims exponents de la negació de tal dret? Que tenim el país que tenim i que ací tot és possible bé que ho sabem. Precisament per això cal no continuar fent de mocadors, d'instruments dirigits des de Madrid. I els valencianistes haurien de saber denunciar les contradiccions de les forces polítiques espanyolistes que operen al País Valencià. Cal, doncs, una via política.

La via política

I es podria dir que eixa via ja la tenim. Amb la constitució del BLOC no sols s'uniren les principals forces valencianistes, la majoritària Unitat del Poble Valencià, el Partit Valencià Nacionalista i Nacionalistes d'Alcoi, sinó que també s'hi aconseguí incorporar molta gent i col·lectius independents i valencianistes sense militància aleshores. Tot plegat tingué com a conseqüència un efecte multiplicador i fins i tot la sensació àmpliament compartida que finalment s'anava a trencar l'escull històric del 5%. Tanmateix, el colp que suposà no superar l'única barrera electoral pluriprovincial d'estes dimensions el 1999 i, novament, el 2003 i la primera davallada del Bloc en la seua història recent, les generals i europees de 2004, ratificades per les generals de 2008, per més que encara és prompte per afirmar-ho amb rotunditat, indiquen que s'ha entrat en un cicle de davallada i de nova crisi per al valencianisme polític majoritari.

Els camins tortuosos i sense una línia estratègica clara poden acabar per desconcertar definitivament una part significativa de l'electorat que ja que, si no pot rebre èxits electorals, almenys espera i demana coherència i valors d'una proposta que mai no acaba de quallar més enllà de l'àmbit municipal i tampoc no sempre. I si no els n'ofereix, continuaran deixant de votar al valencianisme polític.

El BLOC, com a representant hegemònic del moviment valencianista, ha de treballar amb coherència, constància i fermesa per tal de conservar i ampliar la base social que li dóna suport, ha de saber-se situar com una alternativa social i nacional a les forces d'obediència espanyola als ulls de molta gent i aconseguir, com a repte a mitjà termini, configurar-se com un tercer espai en la política valenciana.

Una alternativa social i nacional a l'espanyolisme

El nacionalisme valencià s'ha de configurar com una doble alternativa, social i nacional, al partit que governe a Madrid, siga el PP o siga el PSOE. Cert és que estes dos forces polítiques no són el mateix, però igualment cert és que hem de replegar el descontentament que totes dos acostumen a generar quan governen, bé per l'oposició que genera la dreta espanyola, bé pel desencís que genera l'esquerra espanyola.

El nacionalisme valencià ha de defensar estratègicament els drets nacionals del poble valencià i alhora un model de benestar social avançat. Una cosa i l'altra. Les dos. En tant que siga un projecte que faça pròpia la qualitat de vida de la gran majoria dels nostres conciutadans en millorarà la seua legitimitat i eficàcia socials. Per tant, a les reivindicacions clàssiques però actuals d'un País Valencià lliure, sobirà i igual respecte a les altres nacions (és dir, d'un país no subsidiari); vertebrat i articulat comarcament; amb una fiscalitat no dependent de Madrid i amb la llengua i cultura pròpies en condicions d'igualtat amb qualsevol altra, hem d'afegir els drets de tots, entre molts d'altres, a un habitatge digne, a gaudir d'una qualitat mediambiental, a donar una resposta avançada al fenomen de la immigració, en definitiva a disposar de condicions econòmiques, socials i culturals a l'alçada dels països més avançats de la Unió Europea.

El perfil ideològic progressista i nacionalista valencià hauria d'identificar i diferenciar de la resta de propostes polítiques que s'adrecen al poble valencià. Cap altre projecte tret del valencianista s'ha de situar més lluny del nacionalisme espanyol conservador i de les seues polítiques, però sense dependències cap a l'espanyolisme més o menys progressista. El valencianisme, per tant, com a alternativa social i nacional a l'espanyolisme, en companyia estratègica d'altres forces complementàries que representen valors emergents i de dignificació de la vida política, s'ha de conformar com la tercera força real a tots els nivells polítics i institucionals, una tercera força que faça possible condicionar la política valenciana.

Trobe que és fonamental aconseguir articular un tercer espai polític, progressista i valencianista, a este país. Diguem-li com vulgueu. Hem de fer que el nacionalisme valencià il·lusione ciutadans que veuen

amb una certa impotència les polítiques contràries a la majoria dels ciutadans i dels interessos generals del poble valencià. La manca d'èxits socials i polítics notables del valencianisme ha fet que continuament estiga tractant de reinventar-se ell mateix, però el nacionalisme valencià ha de ser necessàriament una opció a llarg termini que treballes amb honestetat, constància i rigor per la qualitat de vida dels ciutadans.

Enfront d'una situació tan preocupant per al valencianisme com l'actual, es constata l'aparició d'un fenomen nou que pot contribuir, si sabem fer-ho, a millorar-la. Al País Valencià ha emergit en els darrers temps, com ja ocorre a tantes societats europees, un espai social nou, que es troba en fase de creixement. Es defineix per la joventut dels seus integrants —menys de 45 anys—, pel seu caràcter postmaterialista i progressista i pel fet que valora el creixement econòmic amb criteris de redistribució i de sostenibilitat, la bona gestió pública com la millor garantia de la justícia i la cohesió socials, l'aprofundiment dels mecanismes de participació democràtica, les polítiques de discriminació positiva a favor dels sectors menys afavorits, la millora de les condicions laborals i la cooperació amb el tercer i quart món. És un espai compromés amb la llibertat individual, obert en qüestions com la religió o la diversitat cultural. És també sensible a la cultura com element de civilització i de promoció social dels individus i, si més no una part significativa, posa èmfasi en la recuperació i potenciació de la identitat i la cultura valencianes.

Probablement este espai social ha sigut majoritàriament seduït de nou pel PSOE, que ha connectat amb bona part dels postmaterialistes del País Valencià, com es demostrà a les eleccions generals de 2004 i 2008. És previsible que això, però, puga capgirar-se. El PSOE mai no defrauda: sempre decep. Ara per ara, però, estem previsiblement en el principi d'un període alcista per als socialistes espanyols.

És cert que el BLOC replega una part d'este espai però els resultats electorals han demostrat ser insuficients fins ara. Als sectors que ja li donen suport, que se'ls ha de tractar bé per evitar el seu deserció i fugida. Cal anar sumant tots aquells que, podent sintonitzar amb el projecte polític del valencianisme, se n'han mantingut allunyats, bé pel conflicte identitari, bé per la feblesa organitzativa i electoral: els sectors dinàmics i productius de la societat valenciana que conformen aquell nou espai a què ens referíem i que, per diverses raons, haurien d'acabar convergint en un mateix espai electoral, capaç d'impulsar una política favorable als interessos valencians i molt distinta, per tant, de la practicada pel PP però també de l'esquerra tradicional espanyola, més o menys renovada.

De la capacitat de creixement i consolidació d'este espai depén en bona mesura el futur del valencianisme polític. A parer meu només la consolidació política d'este espai pot garantir una política valenciana. Com tot projecte polític de fons, és un projecte a llarg termini. Un projecte que contempla un horitzó ampli que ha de permetre dissipar vells recels, canviar inèrcies polítiques seculars i hàbits electorals molt assentats. Un projecte que és inèdit en la història contemporània del nostre país i que per la pròpia originalitat i novetat s'obri ple d'interrogants i d'indefinicions.

El diàleg amb els regionalistes valencians

El nacionalisme valencià ha d'estar present d'una manera protagonista en els debats importants que es donen al si de la societat valenciana, que si la construcció europea, que si la sostenibilitat urbanística i turística, que si la immigració, que si les intervencions militars més o menys humanitàries... Hem de convèncer i seduir més i més valencians que cal superar l'etapa de minoria d'edat amb què ens tracta el govern espanyol.

I per tal de créixer i eixamplar la base social nacionalista valenciana, s'ha de dialogar amb els regionalistes valencians (amb els veritables, no amb els anticatalanistes recalcitrants, que no estan per a cap diàleg) i fer per guanyar este debat en forçar les contradiccions dels regionalistes, que en tenen. D'alguna manera un regionalista és una persona contradictòria que no gosa fer el pas entre la seua adscripció

més o menys intensa a fragments més o menys importants del programa valencianista (l'autogovern, la normalització del valencià, la comarcalització i la defensa del territori, la discriminació tributària i d'inversions de l'estat, etc.) i la lleialtat a Espanya com a estat-nació. És clar que unes tàctiques particularment errònies podrien dur-nos a l'efecte contrari: la resolució de la contradicció a favor d'Espanya. Alguns exemples provinents d'Euskadi, que han acabat per abraçar el nacionalisme espanyol, tenen bastant a veure amb l'error gravíssim (ètic, polític i estratègic) que suposa l'ús de la violència i del terrorisme. Però la minorització recurrent, les bandades estratègiques o l'envelliment de discursos i de protagonistes d'estos també poden resultar al capdavall letals.

Una part significativa dels nacionalistes valencians han tingut com a fase prèvia, particularment a l'adolescència una etapa, més o menys llarga, regionalista. En eixe sentit hauríem de concebre si més no una part significativa d'ells com a "pre (o proto) nacionalistes" valencians, com a "clients" potencials nacionalistes.

Un aspecte que particularment s'hauria d'instrumentalitzar és el sentiment bastant generalitzat anticentralista, antimadrileny i/o anticastellà per tal de transformar-lo en una força activa i constructiva, un projecte de futur: el nacionalista valencià. En este sentit el País Valencià, per més que s'entesten des dels mitjans de comunicació d'àmbit estatal o des de part de la intel·lectualitat espanyola, no és de cap de les maneres el Levante Feliz. De fet, dins de la unitat europea hi ha quatre Europes econòmicament distintes: la rica, la mitjana-alta, la mitjana-baixa i la retardada. El País Valencià ha accedit darrerament a la tercera divisió (venia de la preferent, no debades hem sigut regió objectiu número 1 de la Unió Europea i així els fons estructurals han pogut compensar els nostres comptes públics), però encara estem a més de vint punts de la mitjana de riquesa de la UE, a diferència de Madrid que és l'única comunitat autònoma que pertany a les regions privilegiades (més del 125% de la mitjana), el que confirmaria que el centre polític representa evidents avantatges, no sols socials i culturals, sinó també econòmiques.

Del diàleg amb els regionalistes s'hauran de bandejar els anticatalanistes furibunds que, sovint reben l'etiqueta de regionalistes quan veritablement acostumen a practicar un nacionalisme espanyol antivalencià disfressat de lagarterana. La possibilitat d'acostaments estratègics, doncs, a estos sectors es presenta fins i tot contraproduent. Ara bé, aquells regionalistes tricolors (o "blaveros", per entendre'ns) progressistes i sincerament valencianistes sí que poden ser companys de viatge. Bàsicament, depén d'ells, de la seua capacitat per superar els atzucacs de la transició democràtica valenciana. Gairebé tres dècades de secessionisme lingüístic han sigut més que suficients com per adonar-se'n que eixa és una estratègia còmplice per a la substitució lingüística del valencià en favor del castellà. O no?

Un model propi, per favor, o la renovació del valencianisme

Una vegada denunciada la suposada dissociació entre nacionalisme valencià cultural i polític, cal que els valencianistes siguem ben conscients de la singularitat de la societat a la qual adrecem el nostre missatge, en primer lloc perquè escolte el que volem proposar-li (¿sabem ben bé què oferir-li?) i, després, perquè estiga en condicions de comprar el nostre "producte".

Probablement la minorització del nacionalisme valencià l'ha dut sovint a imitar models que ha pretés traslladar d'una manera més o menys mimètica pel simple fet que han triomfat o triomfaren en altres indrets. A parer meu, el nacionalisme valencià ha de participar amb normalitat absoluta de les institucions democràtiques de l'estat espanyol. De fet, l'emmirallament d'una part minoritària del nacionalisme al País Valencià pel moviment radical basc és un error estratègic que ha sabut aprofitar el nacionalisme espanyol per tal de tractar de minoritzar i desprestigiar el conjunt del moviment. La batasunització és un error gravíssim.

Necessitem un valencianisme per al segle XXI, un valencianisme proper a les necessitats i les identifications de, si més no, bona part dels sectors més dinàmics de la nostra societat. I això a parer meu passa per una renovació del discurs i de les persones. Dificilment és creïble que donen suport els nous votants a les velles fórmules i encara ho és més que els líders que protagonitzaren una altra etapa poden reconvertir-se i resultar creïbles, en particular als electors més joves.

En este procés de renovació estratègica i discursiva, cal construir definitivament un nacionalisme cívic adreçat als cinc milions de valencians amb independència del seu origen territorial i llengua (i no em referisc només a les dos oficials, sinó també a la de la resta d'uropeus i dels immigrants que s'establisquen entre nosaltres). Un nacionalisme que es vehicle i legitime mitjançant un projecte de modernització pròpia que millore la qualitat de vida de les persones a qui s'adreça. És perquè treballa per als homes i les dones que habiten al País Valencià i perquè respecta la seua voluntat i pluralitat que el valencianisme té (tindrà) legitimitat com a ideologia i com a proposta polítiques.

I cal que este valencianisme continue i incremente la seua vocació europeista i solidària amb els països en vies en desenvolupament; que siga intransigent en la defensa dels drets humans (en un sentit ampli, que hi incloga el conjunt dels drets polítics, socials i culturals de tots) i, sense que això implique cap renúncia absolutament a res, que articule una política espanyola alternativa a l'espanyolista útil pels interessos dels valencians, però també per a la resta dels ciutadans de l'estat. Mentre el País Valencià continue sent una part d'Espanya (i no res fa previsible que a mitjà termini es capgire esta situació), serà necessària una estratègia constantment renovada sobre l'articulació territorial de l'estat. Fer com si Espanya no existira ha sigut un altre dels errors més importants del nacionalisme valencià...

Així mateix hem d'apostar per un nacionalisme que aprofite el millor Fuster, aquell assagista lúcid i escèptic que parla de nosaltres, els humans, com la mesura de totes les coses. I que es reconcilie amb la "valenciania", amb el que Ariño batejà com valencianisme sentimental. Hem d'aprofitar i projectar al futur tot el millor de la nostra tradició política. I això, a més a més, hauria d'anar acompanyat de lideratges carismàtics.

Uns altres 100 anys?

Hem dit al principi d'estes notes que el valencianisme és una tradició amb més de cent anys. Tanmateix, un passat centenari, tot i que modest, no garanteix l'avenir d'una ideologia que ha fracassat reiteradament no sols a l'hora de convèncer o seduir la majoria dels ciutadans del país al qual s'adreça, sinó que ni tan sols ha conformat un moviment social referencial suficientment potent per tal d'influir en la política valenciana i almenys fer avançar l'execució del seu programa polític.

¿Tindrem cent anys més de nacionalisme valencià, més enllà de grupuscles residuals poc o gens representatius de la societat valenciana? Doncs no ho sé. Una barreja d'experiència i de caràcter m'han fet desconfiar i confiar alhora. En este tema sóc una mena de pessimista de la raó i optimista dels sentiments. Al cap i a la fi ser valencianista és, bàsicament, voler ser valencià nacionalment normal, la qual cosa malgrat el racionalisme reivindicat per Fuster no deixa de ser agosarada intel·lectualment i apassionant políticament. Ni tirem la tovallola ni morim amb les botes posades. Si no som capaços de trencar la minorització social i política, serà millor que es reaccione amb un somriure (burleta, si pot ser) i potser reivindicar-nos com a minoria nacional al nostre país.

Noranta anys després de la Declaració Valencianista, trobe que treballar pels drets i llibertats dels valencians continua sent un projecte que paga la pena.

2008

DECLARACIÓ VALENCIANIST

Nova
Declaració
Valencianista

TA

PER UN COMPROMÍS POLÍTIC VALENCIANISTA EN OCASIÓ DEL XC ANIVERSARI DE **LA DECLARACIÓ VALENCIANISTA**

El 14 de novembre de 1918, la Joventut Valencianista i la Unió Valencianista Regional publicaren en la primera plana de La Correspondencia de Valencia la Declaració Valencianista. Les huit bases que la integraven foren comentades per diferents membres d'eixes organitzacions en uns articles setmanals publicats en el diari esmetat. La Declaració Valencianista reflectix la maduresa d'un moviment com el valencianista que, nascut com a fenomen literari de la mà de Teodor Llorente i de Constantí Llombart, havia començat a adquirir un perfil polític en 1902 amb el cèlebre discurs del doctor Faustí Barberà, "De regionalisme i valentinicultura", pronunciat a la seu de Lo Rat Penat.

La Declaració Valencianista de 1918 representa l'afany per construir un discurs polític propi basat en la singularitat de la nostra personalitat valenciana i en la voluntat popular. Dècades després, amb l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, els valencians hem recuperat parcialment l'autogovern, però molts dels problemes apuntats en els comentaris a la Declaració resten pendents i d'altres nous demanen solucions.

Nosaltres, signataris del text present, ens reconeixem hereus de l'esperit que inspirà la Declaració Valencianista i apostem decididament per la presència política d'un valencianisme que supere les diferències ideològiques i simbòliques i que integre en un projecte nacional valencià el major nombre de ciutadans. Un projecte que garantisca la presència d'un discurs polític propi, sense sucursalismes, alternatiu al dels partits dominants. Un discurs nou i original, que done resposta a les transformacions que viu la societat valenciana en els últims anys i que confie en la capacitat creativa dels valencians per a solucionar els reptes del segle XXI.

Volem un valencianisme que enfortisca la societat civil i practique una cultura del respecte basada en els drets humans i en l'exercici responsable de la democràcia; que potencie el valencià i els trets característics de la nostra identitat nacional; que genere riquesa recolzant l'economia productiva de la xicoteta i mitjana empresa; que siga exigent a l'hora de reclamar unes infraestructures adequades i un finançament just; que estiga preocupat per la cohesió social i lluite contra l'exclusió i la pobresa en el món; que es deixe sentir en tots els espais territorials de poder: des dels municipis fins a la Unió Europea, passant per la Generalitat i l'estat. Un valencianisme, en definitiva, arrelat i cosmopolita.

Estem convençuts de la necessitat del valencianisme polític. D'un valencianisme en el qual puga confiar el cos social. Ben acostat a les necessitats d'unes persones que, de Morella a Oriola i de Requena a València, han de poder resoldre, de la millor manera possible, els reptes de cada dia.

En ocasió del XC aniversari de la Declaració Valencianista, afirmem, amb esperança, el nostre compromís polític valencianista.

1918
2008

DECLARACIÓ VALENCIANIST

Adhesions

TA

ADHESIONS

Josep Lluís Barona
Francesc de Paula Burguera
Vicent Beguer
Ignasi Bellido
Josep Vicent Boira
Rafael Castelló
Pepa Chesa
Carles Choví
Daniel Climent
Agustí Colomer
Rafael Company
Vicent Diego
Lorena Ferrandis
Vicent Flor
Pere Fuset
David Garcia
Diego Gómez
Gil Manuel Hernández
Ramon Lapiedra
Xavier Marí
Damià Mollà
Vicent Miquel
Enric Nomdedéu
Pere Palés
Jesús Pla
Antoni Porcar
Elies Seguí
Emili Selfa
Eugeni Senent
Joan Senent
Héctor Villalba

1918
2008

TIRANT LO BLANC

Adreça postal:

Universitat Politècnica de València

Camí de Vera s/n

46022 Ciutat de València

informacio@tirant.org www.tirant.org